

יזכרות פורחות בגן הילדים

עריכה: רחל סלייטר

עריכה לשונית: דליה לאופר

ליווי וייעוץ פדגוגי: אסתר חטב, מפקחת ארצית בקדם-יסודי בחמ"ד

סייעו: דורית טנגבאום, לילך שטיינברג, נטע טורם וסימה יפרח

הפקה: אתי אורלב ובת-שבע סיאני, מינהל החינוך הדתי

עיצוב: דפוס העיר העתיקה

דפוס: מאור ולך בע"מ

הוצאה לאור: גף הפרסומים, משרד החינוך

כתובת אתר המינהל: <http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/hemed>

תוכן העניינים

עמ'

5	פתח דבר, הרב ד"ר אברהם ליפשיץ, מנהל מינהל החינוך הדתי
6	פתח דבר, אסתר חטב, מפקחת גנ"חמ"ד
7	דברי פתיחה, רחל סלייטר, העורכת
9	חלוקת נרות שבת
12	קשר עם יהודי התפוצות
15	"מסלול הליכה מזמר בעקבות עצים"
18	"תורת חיים"
21	"תמרה זו אין בה פסולת"
23	חיבור לשורשים ולמסורת אבות
26	"מי אתה ילד שלי?!"
29	צא מן "התיבה"
32	"טבחים צעירים"
34	לוח שנה עם תמונות הילדים
36	חווית העלייה לרגל
39	"דבר המפרסם"
41	"גניתון"
43	חיזוק הקשר עם התפוצות
46	רצף חינוכי גן-בי"ס
48	הכנסת אורחים
50	פינת לאום פעילה
52	במ"ה - בית מדרש הורים
55	חונך וחניך
57	שיר-סיפור של ילדי הגן
59	שילוב מוזיקה בסיפור המקראי
62	"יום סבתות"
64	"מי אני ומה שמי?"
66	"יחד שבטי ישראל"
67	הכנת תרופות מצמחי מרפא
70	פיתוח חשיבה בגן
74	מדריך טיולים צעיר
76	"מיפוי ומיצוי בדגש על חרמ"ש"
79	הבריאות בעיני חז"ל
81	"חתונת יעקב"
83	קשר עם יהונתן פולארד
85	"עשה תפילתך תחנונים"
88	"תפילה בטבע"
89	"תפילת הגשם"
90	"חמ"ד של חופש"

דבר מנהל מינהל החינוך הדתי, הרב ד"ר אברהם ליפשיץ

בע"ה

**גננות יקרות,
ברכות וה' עמכן.**

כמה נפלא לפגוש יזמות חדשות בגני החמ"ד!
כמה נפלא שמפריחים את היזמות!

מהו חינוך? אם נלך אל השורש חנ"ך בתנ"ך ניווכח שהוא מופיע גם בצירוף עם בית או עם מזבח (חנוכת הבית, חנוכת המזבח) וגם בצמוד לאדם. כך במשלי: "חנוך לנער על פי דרכו". בהתבוננות מעמיקה בקשר בין שתי ההופעות אפשר לומר שהחינוך הוא בעצם הוצאת דבר מן הכוח אל הפועל. וכך כתב בעל "חובת התלמידים": "חינוך הבנים - הכוונה היא לגדל ולפתח את טבעו והכשרתו של הילד, שנמצאה בו במידה קטנה או בכוח ובהעלם, ולגלותה".

גננות יקרות, אשרינו שהילדים בגני הילדים זוכים לגילוי כוחותיהם מתוך היזמות הנפלאות שהכנתן והפעלתן. אשרינו שכולנו שמחים להפיץ ולהפריח את היזמות שלנו למשפחה כולה, משפחת החמ"ד (ממש בית חינוך כמשפחה...). אשרינו שהיזמות הנפלאות מגלות את אהבתכן לילדים ולתפקיד החינוכי החשוב שלקחתן על עצמכן. אשרינו שאנו זוכים להגדיל תורה ולהאדירה!

**תודה לכולכן.
מוקירכן מאוד,
אברהם**

דבר המפקחת על גני הילדים בחמ"ד, הגב' אסתר חטב

בס"ד

היצירה היא לא דבר שכבר נגמר ונעשה,
היא תמיד מתהווה...
ממקום שאין כל חדש למקום שאין כל ישן,
שהכול מתחדש.
(אורות הקודש ב', תקי"ז)

גננות יקרות, תודה לכן על היזמות הנפלאות,

מיום שהוקם גן הילדים היזמה, היצירה והחידוש הם חלק מיסודותיו.
בחוברת שלפניכם הגננות חולקות אתנו שפע של יצירתיות ויזמות שהן מקור לעשייה חינוכית. היזמות מביאות לידי ביטוי את יעדי החמ"ד.
היזמות המוצגות לפנינו אינן מיועדות ל"גזור והדבק"; הן מיועדות לשמש הארה שתביא לעשייה המתאימה לאוכלוסיות גן. הפעילויות המוצגות בחוברת מזמנות למידה חווייתית המאפשרת לילדים להתלהב, לפעול, להביע דעה וליצור. עלינו, המחנכות, הגננות, לנתב את הילדים ולכוון אותם להתבונן ולהקשיב, ובעיקר עלינו להאמין ביכולותיהם. הלמידה מתרחשת בארגז החול, בשעת הארוחה סביב שולחן האוכל, בטיול הקצר בשדה הבור, במפגש עם סבא ועם סבתא, בשעת התפילה ובמהלך היום כולו. אכן, אופן הלמידה בגן הילדים מעורר פליאה הנובעת מסקרנות ומאפשר חקירה. היזמות הפורחות בגני החמ"ד מביאות לידי ביטוי את היעדים שאנו שואפים ליישם.
ברצוני להודות לעורכת החוברת, הגב' רחל סלייטר, למפקחות, למדריכות, לכן, הגננות, ולעוסקים במלאכת ההפקה.

בברכה,
אסתר חטב
מפקחת ארצית גנ"י חמ"ד

דבר העורכת, הגב' רחל סלייטר

בע"ה

לדוגת חגיגה ערבבה זיס וסבון.
היא נשפה בנוזל דרך קשית,
ובצדה השני של הקשית הופיעה
בועת-סבון יפהפייה,
מתנוצצת בשלל גוונים,
נשפה הילדה בשנית,
והבועה הקטנה גדלה
והחלה צרחפת באוויר העולם,
ציגגגגגג אליה ביופייה
את ציני האנשים.

גם ליזמות הנרקמות בגן הילדים יש קסם שכזה. הגננת בעצמה, או בשילוב עם המדריכה או עם המפקחת, חושבות על יזמה, מתחילות לעבד אותה, ובבוא היום היזמה יוצאת אל הפועל, כולה מחמדים, ומשמחת את לב המשתתפים בה. אם נעשה מאמץ נוסף ונפריח את היזמות אל האוויר, הן תתעצמנה ותמשוכנה אליהן את לב הגננות, וכל ילדי ישראל ייהנו מהן.

חוברת זו היא אוסף של יזמות המשתלבות להפליא בכל יעדי החמ"ד. כולן יפהפיות, מתנוצצות בשלל גוונים ומופרחות אליכן, הגננות, באהבה.

כמו שאמרנו, כולן מחמ"דים!

רחל סלייטר

היצגה: חלוקת נרות שבת

הגן הממ"ד "ניצוץ", שכונת שפירא, תל אביב
הגננת: דינה פריליך
הסייעת: יהודית צוברי
המפקחת: רונית נגר

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יחוש מהי שמחה של מצווה.
- ★ הילדים יכירו בחשיבותה של מצוות הדלקת נרות שבת.
- ★ הילדים יפנימו חשיבה על הזולת ואת מעלת זיכוי הרבים.
- ★ הילדים יחוש את הכוח ואת העוצמה הטמונים בהם.
- ★ ילדי הגן יהיו זרקור המפיץ אור תורה ונותן צביון יהודי לשכונה המעורבת ביהודים ובשאינם יהודים.

תחנה ראשונה

למדנו בגן את המדרש הזה: "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי: אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, מיד נגאלין" (שבת קי"ח).

"באמת?", שאלו הילדים בתמימות ילדותית, "ואחר כך יבוא המשיח? כל כך קל להביא את המשיח?"
זו הייתה נקודת ההתחלה.

יוצאים לדרך

שכונת שפירא - שכונתנו הקטנה

אינה שונה מכל שכונה.

יש בה בית כנסת וגינה ציבורית,

מתנ"ס ומכולת שכונתית.

אך בוקר אחד השתנתה מעט האווירה

והפכה להיות מקרבת, מלכדת וחמיצה.

בבוקרו של יום שישי הזדרזו ובאו הילדים

ועצלו בהכנת מארזי נרות שבת מהודרים.

את ברכת הנרות ציפו,

גזרו, צבעו, קישטו

מכל הלב; את מיטב כישרונותיהם השקיעו.

חיש הסתדרו בזוגות,

בידי כל ילד מארז נרות.

בלבבות שמחה והתרגשות,

על שנפלה בחלקם זכות.

וכך השיירה צועדת

אל היעד - רחבת המכולת.

בזה אחר זה באים תושבי השכונה לקניות,

ולא יכולים להסתיר את פניהם הצופתעות

כאשר הילדים בחן יהודי ניגשים,

חבילה קטנה להם מגישים,

וברכת "שבת שלום" מוסיפים.

את התגובות הנלהבות ואת האווירה

קשה לתאר.

אין ספק שחווייה זו

לנצח תישמר ותיזכר!

כולנו שם חשנו את תחושת השייכות, אהבת חנינו ושמחה.

וידענו מהו "בית חינוך כמשפחה".

תחנה אחרונה, אך לא סופית

- ★ כל מי שנקלע לאזור לא יכול היה להישאר אדיש: שאל, התעניין ולרגעים שכח מכל עיסוקיו ונשאר ליהנות מהחוויה.
- ★ בין האנשים ברחבת המכולת הייתה אישה שבאה לערוך קניות לשבת, קיבלה את ערכת הנרות ונשארה לעמוד עם ילדי הגן. כשהסתיימה החלוקה, בעודה מלווה את ילדי הגן, לא שמה לב שהיא שבה לביתה עם עגלת קניות ריקה.
- ★ ילדה חביבה וצדקת ביקשה כמתנת יום הולדת קופסה ענקית מלאה נרות שבת, לזכות בהם אם ובת.

הרהורי סיכום של הגננת

- ★ פעילות זאת מוכיחה הלכה למעשה שאינה דומה למידה מוחשית וחוויתית ללמידה תיאורטית. הילדים למדו והפנימו מושגים וערכים רבים ללא הסברים.
- ★ גן שכונתי יכול להיות מוסד חינוכי לילדים הבאים בשעריו, אך הוא גם יכול להיות רוח חיה ומפעילה בשכונה.

היזמה: קשר עם יהודי התפוצות

הגן הממ"ד "מיכל", רמת אגוז, טבריה
הגננת: אלונה בן חמו
הצוות: הרצליה, זהבה, ויויאן ודליה
המפקחת: מזל גורי

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ילמדו את המאפיינים של תרבויות שונות מתוך עניין אמיתי.
- ★ הילדים יקיימו מצוות הכנסת אורחים בגן.
- ★ הילדים ירכשו מיומנויות של תקשורת באמצעות מתורגמן.
- ★ הילדים יפתחו ערוצי תקשורת נוספים מלבד השפה הדבורה.
- ★ הילדים ימצאו את המשותף בינם לבין יהודים המתגוררים בארצות שונות.
- ★ הילדים בגן ייחשפו לידע עשיר על ארצות העולם: שפות שונות, מפת העולם, דגלים ותרבויות שונות.

תחנה ראשונה

מטרת התכנית "תגלית" היא לעורר בקרב צעירים יהודיים מרחבי העולם הבאים לביקור של עשרה ימים בארץ ישראל תחושת שייכות ואהבה לעם היהודי ולארץ ישראל. גן "מיכל" זוכה להיות שותף פעיל בתכנית זו: מדי שנה מתקיימים בגן כשישה ביקורים של צעירי "תגלית", בכל ביקור קבוצה מארץ אחרת על פני הגלובוס.

כשבוע לפני הביקור המתואם הגננת עורכת הכנה מוקדמת עם הילדים. הכנה זו כוללת היכרות עם

ארץ המוצא של הקבוצה באמצעות חיפוש במפת העולם, הכרת הדגל, לימוד כמה מילים בשפת המקור של ארץ המוצא ותכנון הביקור. חשיפת הילדים לארץ חדשה מצטרפת לידע שלהם מהביקורים הקודמים המסוכם באלבום עם מילים חדשות בשפות שונות, באלבום דגלים ובמפת העולם ההולכת ומתמלאת בסימנים.

מה הביקור כולל?

- ★ נערכת פעילות משותפת של ילדי הגן ושל הצעירים: ספורט, אפייה, קבלת שבת, תפילת שחרית, שירי ילדות בעברית ובשפת המקור.
- ★ ילדי הגן משוחחים עם האורחים באמצעות מתורגמן: מכיוון שגן "מיכל" הוא "גן ירוק" הילדים מרבים להתעניין בשמירת איכות הסביבה בארץ המוצא של האורחים. הם שואלים שאלות על מצב המים, על האקלים, על הצמחייה, על בעלי החיים, על מחזור וכד'.
- ★ בסיום כל אירוח ילדי הגן עומדים עם דגלי ארץ ישראל ושרים יחד עם האורחים "לשנה הבאה בירושלים הבנויה".

יוצאים לדרך עם קבוצה מאוסטרליה

כשבוע לפני הביקור של הקבוצה מאוסטרליה התקבלה הודעה על המועד ועל ארץ המוצא של הקבוצה המיועדת. בגן הרגישו תכונה מיוחדת. מפת העולם הונחה על לוח נייד, והילדים סימנו את אוסטרליה. יום לפני הביקור ארגנו את הגן לקבלת הקבוצה הגדולה. חלק מהילדים צבעו את דגלי ישראל ואוסטרליה.

ביום שישי, יום הביקור, באו הילדים לגן נרגשים. הגן נראה חגיגי, והשולחנות היו מאורגנים לפעילות. ילדה אחת התעניינה אם המטוס ינחת ליד הגן והאורחים יצאו ממנו ישר לגן... האוטובוס הגיע. הגננת יצאה לקבל את פני האורחים בשער יחד עם המתרגם וניהלה שיחת רקע על גן "מיכל" - גן ממ"ד, "גן ירוק" - על גיל הילדים ועל השכונה. לאחר ההסבר יצאו כמה ילדים עם שלט "ברוכים הבאים" ועם דגלים משתי המדינות.

הקבוצה האורחת נכנסה בהדרגה כדי לשמור על השלווה. ילדי הגן כבר ישבו מוכנים לתפילה. קולות של מבוגרים הצטרפו לקולותיהם של הילדים הקטנים בגן. כאן נוצר חיבור ראשוני של יהודים רחוקים עם יהודים מארץ ישראל. הילדים השתוממו לגלות שהאורחים מכירים חלק מהתפילה, כי הם יודעים שהם גרים בארץ אחרת ששם אין דוברים עברית.

בסיום התפילה נערכה שיחה בין הילדים לאורחים באמצעות המדריכה. בכל פעם ילד קם ושאל שאלה, והסטודנט השיב. הילדים התעניינו בשפה המדוברת, במשחקי הילדות, במצב המים באוסטרליה. הם גם שאלו על בעלי החיים, על הפרחים ועל הצמחים. כיוון שהגן הוא "גן ירוק" נגעו הרבה משאלות הילדים

לתחום זה. נוצר דו-שיח של חקר והיכרות בין שתי הקבוצות. בתום השיחה נערכה קבלת שבת. כששרו הילדים את "לכה דודי", שוב הצטרפו קולות של בוגרים. יחד עברנו חוויה של חיבור יהודי-דתי עם אחינו מהגולה. לאחר מכן התרחשה פעילות לכבוד שבת: הילדים והסטודנטים הכינו יחד כדורי שוקולד, פעילות שקירבה ביניהם פיזית. גם פעילויות ספורט שבוצעו בשלב הבא גרמו ממש לחיבור בין-אישי. הילדים והסטודנטים התחבקו, התנשקו והצטלמו. סיפרנו את הסיפור "אבא של עמליה נוסע לאוסטרליה", ולסיום שרנו "לשנה הבאה בירושלים הבנויה", והסייעת, כהרגלה, התרגשה עד דמעות. לאחר כשעה וחצי של הביקור התקשו האורחים לעזוב את הגן.

הרהורי סיכום של הגננת

כל הסממאות הגבוהות של "אחדות ישראל", "גשר ליהדות העולם", "קירוב רחוקים" ו"כמיהה לציון" נמצאות בפעילות. לראות נערות ונערים יהודיים גלויי ראש מצטרפים לתפילה כשהילדים אומרים "שמע ישראל", והקולות המתוקים של הילדים הרכים משתלבים בקולות הנערים הבוגרים - זוהי אחדות ישראל ממש. האווירה בגן "מתחממת" מהר מאוד. דברים מתרחשים ללא דיבור, ממש דבר פלאי שקורה עם כל קבוצה וקבוצה. לילד אין מחסומים שיש למבוגר בקבלת השונה והאחר, ולכן נוצרת תקשורת נהדרת ללא שפה.

היז'יה: "מסלול הליכה מצדד בעקבות עצים"

הגן הממ"ד "תמר", מושב חמד
מנהלת הגן: אילת רוס
הגנת המשלימה: יעל צברי
הסייעת: ריקה גרמה
המפקחת: יפה כוהן תנעמי

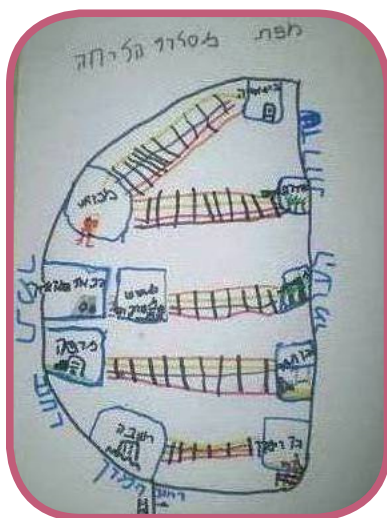
מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו אתרים ועצים במושב.
- ★ הילדים יפתחו קשר ושייכות למושב ולטבע
- ★ הילדים יחוו למידה חווייתית בשיתוף עם ההורים ועם הקהילה.

התחנה הראשונה

לפעילות "מסלול הליכה מזמר בעקבות עצים" קדם תהליך שמטרתו הייתה להעצים את החוויה ולהעמיק את הלמידה. בתהליך מעניין זה עשינו את הפעילויות האלה:

- ★ טיילנו במושב והכרנו אתרים מרכזיים בו.
- ★ למדנו על התמרוקים הנמצאים במסלול ההליכה המיועד ואחר כך הכנו תמרוקים לגן.

★ הזמנו את הגנת הראשונה שעבדה במושב כדי לספר על תקופת הקמתו של המושב, והילדים שמעו מפיה על נטיעת עץ האקליפטוס שבחצר גננו לפני 58 שנה.

★ ביקרנו עם הילדים במוזיאון המושב וקיבלנו הדרכה מסבא-רבה של ילדה מהגן. בעקבות הביקור במוזיאון הקמנו בגן תערוכה המציגה "חפצים של פעם". אחרי שלמדנו על השימושים בחפצים אז והיום ציירו הילדים את החפצים וערכנו תערוכת אמנות בגן.

★ למדנו להכיר את מפת המושב.

★ בעקבות לימוד מפת המושב הכינו הילדים מפה של הגן ומפה של תכנון הגינה, וכן מפה של מסלול הליכתם מהבית לגן.

בעקבות התהליך בחרו הילדים את "מסלול ההליכה המזמר": הם בחרו עשרה עצים, הגדירו אותם, הכינו מראש שלטים עם שמותיהם, והכינו

מפה של מסלול ההליכה. במרחק של כל מאה מטר תלינו שלט עם מספר המטרים שעברנו מאז תחילת המסלול. לימדנו את הילדים שירים, ריקודים ודקלומים הקשורים לעצים, ולהורים הכנו חוברת עם כל השירים והדקלומים לתהלוכה. כמו כן הזמנו את ילדי גן "רימון" הסמוך ואת צוותו להצטרף עמנו למסלול ההליכה.

יוצאים לדרך: בט"ו בשבט חנכנו את מסלול ההליכה

פתחנו את היום בתפילה חגיגית עם ההורים, בהנפת הדגל ובשירת ההמנון, ויצאנו לדרך בליווי צוות הווי. התחלנו את המסלול במטע התמרים. חיבקנו עץ תמר ואחר כך שרנו ורקדנו סביבו את "צדיק כתמר יפרח".

בנינו רכבת ארוכה לשיר "ארץ חיטה ושעורה...זית שמן ודבש" ורקדנו מסביב לעץ הזית.

המשכנו במסלול הצעדה, מלווים בלהקת הורים. רקדנו מסביב לעץ "מכנף נאה" והעפנו את פריו לשמים.

צעדנו לעבר עץ "כליל החורש" ודקלמנו את השיר "איך זה להיות עץ?" של דתיה בן-דור. העץ הבא במסלול היה הברוש, ולו זימרנו את "על ראש הברוש שבחצר" של נעמי שמר. לאחר שעברנו 700 מטר הגענו לחורשת האקליפטוס שבה שרנו, כמובן,

את שירה של נעמי שמר "חורשת האקליפטוס".

כשסיימנו את המסלול בירך ראש המועצה את הילדים ואת ההורים ונטע עץ. כל זוג ילדים נטע אף הוא עץ מאכל. זיכינו במצוות הנטיעה גם תושבים נוספים מהמושב.

תחנה אחרונה אך לא סופית

- ★ בכ"ג באדר, יום הניקיון הלאומי, הכינו הילדים סמל "אני נאמן ניקיון" וניקו את המסלול. הילדים ממשיכים לשמור על ניקיון המסלול והסביבה.
- ★ בראש חודש ניסן בירכה יעל, הגננת המשלימה, עם הילדים את "ברכת האילנות" בבוסתן שנטענו.
- ★ ערכנו מסע אופניים עם הילדים במסלול.
- ★ כל ילד בחר עץ שהוא רוצה לחבק והכין לו שלט אישי.

הרהורי סיכום של הגננת

במסגרת שנת השישים למושב חמד רציתי לתרום למושב תרומה שתישאר לאורך השנים, לפתח את תחושת השייכות של הילדים למושב וליצור פעילות שתקבץ סביבה את כל הקהילה. הלמידה הייתה רב-תחומית, ונגעה בכל תחומי הדעת, פיתחה את הילדים בכל תחומי ה-חרמ"ש (חברתי, רגשי, מוטורי ושכלי), והכול תוך כדי פיתוח ה-פס"ח (פליאה, סקרנות, חקרנות וחדוות חיים).

היצגה: "תורת חיים"

הגן הממ"ד "גפן", כרמי צור, גוש עציון
הגננת: אילת שריר
הסייעת: רותי חסנו
המפקחת: דבורה אבן צור

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יפנימו ערכים כמו אמונה בה', מידות וערכי חברה, עם וארץ באופן מעשי ובחיבור לחייהם.
- ★ הילדים יפתחו הזדהות עם דמויות התורה וירצו ללכת בדרכן, בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים".

תחנה ראשונה

בשנים שעברו חשתי תסכול כאשר ניסיתי ללמד סיפורי תורה באופן המקובל, בשעה קבועה ובנפרד מהנושא ומהמהלך הסובב

בגן. הרגשתי שיש פער בין מה שאפשר להפיק מהעמקה בסיפור לבין מה שקורה בפועל. לדעתי התורה היא תורת חיים ועל כן היא צריכה לגעת בכל תחומי חיינו באופן משמעותי. לכן פיתחתי תכנית שלפיה כל הנושאים והפעילויות שאנו עוסקים בהם - הגוף שלי, המשפחה שלי, מעגל החיים, דילמות חברתיות, מידות ורגשות ועוד - נובעים מסיפורי התורה.

התכנית בנויה באופן הזה:

1. הנושא בגן נבחר מתוך סיפורי התורה הנלמדים, ומוקדש לו זמן רב המאפשר פיתוח והעמקה בהקשר של חיי הילד.
2. הנושא הנבחר הוא אינטגרטיבי: הוא נוגע בכל תחומי החיים ובא לידי ביטוי בכל פינות הגן. הוא כולל יצירה, מוזיקה, הצגה, אמנות, תחומי טבע וחקר, תנועה, סיפורים מתאימים וכמובן אוריינות וחשבון. מגוון הפעילויות יוצר חיבור של

התורה לכל תחומי החיים וגם מחבר את הילד באמצעות סוג האינטליגנציה שהוא חזק בו.

3. כיוון שאנו עוסקים בערכים ובמידות (מה הסיפור מלמד אותנו שכדאי לעשות ולעתיים גם מה לא כדאי לעשות), אנו עוסקים ממש בלימוד מעשי הנוגע לחיי היום-יום ולהתנהגות הבסיסית בגן. כך אנו מעודדים עשייה בעקבות מעשי האבות ויוצרים קשר ממשי ומעשי ללימוד התורה כדרך חיים. ילד שעושה מעשה טוב בעקבות המידה הנלמדת מקבל מדליה של "הלכתי בדרכי אבות" כדי ליצור קישור בין העשייה בשטח לנלמד ולעודד עשייה שתהפוך לחלק מחוקי הגן ומכלליו.

פעילות חווייתית שאני משתמשת בה רבות כדי שהילד יפנים את סיפורי התורה היא ההצגה. דרך זו מאפשרת למידה מקיפה, שינון וחזרה, הפעלת חשיבה, יצירתיות ופתרון בעיות.

תהליך ההכנה כולל תכנון וארגון, תכנון אורייני ברור ושימוש בסמלים, בחירת קטעי מוזיקה מתאימים והתאמת התנועה אליהם, פיתוח יכולת ההבעה המילולית והגופנית, פיתוח הזיכרון והבניית ידע של תהליך. במקרים רבים נוספת חקירה סביב הדמויות, התפאורה, הלבוש ודרכי הביצוע.

התכנון בקבוצה מחייב שיח חברתי, יכולת השתלבות והבנה חברתית, פתרון בעיות חברתיות, סבלנות, איפוק והקשבה, ארגון ויזמה, ומאפשר העצמה אישית וקבוצתית. בדרך זו הילדים מפנימים את הסיפור וחווים אותו, והוא נשאר משמעותי עבורם.

יוצאים לדרך: המחזות "תיבת נח"

סיפור תיבת נח ממש "קורא" להצגה, והילדים בדרך כלל מתחילים בכך מיזמתם. כשהגננת רואה את ניצני ההתארגנות של הילדים, כדאי לנצל את ההצגה הספונטנית שלהם ולשדרג אותה להצגה או לפעילות גדולה המשתפת את כל ילדי הגן.

ניצני ההתארגנות להצגה היו בחצר. קבוצת הילדים בנתה תיבת נח וניסתה לתכנן הצגה, אלא שהתכנון לא התממש, כי הקבוצה מנתה פחות ילדים ממספר השחקנים שהם תכננו להצגה. סיכמתי אתם שאפשר לעשות בגן הצגה ולשתף את כל הילדים. הם הסכימו, והקבוצה היוזמת

הפכה לקבוצה המובילה, היוזמת, המתכננת והאחראית.

השיתוף בגן נעשה בדרך דמוקרטית. הילדים הציעו את הצעותיהם לגבי הפעילויות שתיערכנה במסגרת ההכנה להצגה ובהצגה עצמה. לאחר מכן נערכה הצבעה, והילדים גם החליטו להכין הצגה גדולה ולהזמין את הגן השני.

הילדים תכננו איך תיראה התפאורה. הם התחלקו לשלוש קבוצות והכינו את התפאורה בדגש על עבודת צוות ועל שיתוף פעולה. תוך כדי הכנת התפאורה למדו הילדים על צבעי הקשת, על צבעי יסוד ועל צבעים מורכבים.

כל ילד בחר בעל חיים שירצה להציג. הוא אסף מידע על בעל החיים, הכין מסכה ולמד להתאים תנועה למוזיקה המתאימה לבעל החיים (המוזיקה נלקחה בעיקר מתוך "קרנבל החיות" של סאן-סנס).

הכנו תרשים של המוזיקה והתנועה (הילדים התאמנו באופן חופשי בפינת המוזיקה). הקבוצה המתכננת הכינה תרשים של כל תהליך ההצגה על השלבים השונים, בחרה מוזיקה ושירים מתאימים (להתחלה, למבול ולסוף) וחילקה את התפקידים (בגלל חילוקי הדעות נערכה הגרלה). קבוצה נוספת הכינה שלטים וקבוצה אחרת הכינה כרטיסי כניסה כדי לחקות מופע אמיתי.

אחרי שתי חזרות בלבד הייתה ההצגה בנויה, מאורגנת ומוכנה עבור ילדי הגן הסמוך. בגן היו התרגשות ושמחה גדולה. ילדי הגן השני הגיעו, וההצגה החלה. נח ובניו הנחו את ההצגה בעזרת התרשים שהכינו: בנו את התיבה, קראו לכל חיה וחיה להיכנס, והחיה צעדה לפי המוזיקה המתאימה. אחר כך היה המבול, והיונה נשלחה לבדוק הקלו המים ולבסוף יצאו כולם מהתיבה. בסיום ההצגה הודו הילדים לה' בשיר ובריקוד.

אחרי ההצגה נשאר התקליטור שהכנו בפינת המוזיקה, והילדים חזרו שוב ושוב להציג בהנאה רבה.

הרהורי סיכום

נהניתי מאוד מיצירת ההצגה, בעיקר משום שהילדים היו שותפים מלאים, מובילים ואחראים. שיתוף הפעולה היה פורה ומעשיר מאוד; בכל התהליך ראיתי איך משתלבים כוחות שונים ונעשים חיבורים שונים.

האפשרויות השונות לחיבור במוזיקה, בכתיבה, ביצירה, בארגון ובחשיבה זימנו לכל ילד את ההזדמנות להתחבר מהמקום שלו אל הסיפור. ההצגה תרמה הרבה סיפוק והעצמה לילדים, בבחינת "יגעת ומצאת תאמין". מובן שאחרי הצגה ראשונה זאת, לאחר שנכחנו שהדבר אפשרי ונהנינו מתחושת העשייה והסיפוק, המשכנו בהצגות נוספות לעצמנו (קבוצה לכל הגן) או לגנים אחרים.

היזכרה: "תגרה זו אין בה פסולת..."

החטיבה הצעירה הממ"ד "נצח ישראל", קרית מלאכי
גן "צבר"

הגננת: מיכל בן לולו
הסייעות: יפה וקנין ועליזה שבו

גן "אשל"
הגננת: טליה עובדיה
הסייעות: שוש וקנין וז'קלין משה

המפקחת: דליה סעדון

מה תמרה זו אין בה פסולת, אלא תמרים לאכילה, לולבין להילול, חריות לסיכוך, סיבים לחבלים, סנסנים לכברה, שפעת קורות לקורות בהן את הבית, כך הם ישראל: אין בהם פסולת... (בראשית רבה מ"א)

מטרות הפעולות

- ★ הילדים יחקרו את פרי התמר.
- ★ הילדים יתרשמו מהמדרש ויתפעלו מייחודו של התמר.
- ★ הילדים יעקבו אחר עץ התמר.
- ★ הילדים ילמדו את הברכה על התמר.
- ★ הילדים יבינו את חשיבות בדיקת התמר.
- ★ הילדים יתנסו בקליעה באמצעות עלי הלולב.
- ★ הילדים יתנסו במדידת לולבים באמצעות כלי מדידה שונים.
- ★ הילדים ישוו בין אורכים שונים של לולבים ויתנסו בסידורם על-פי רצף שיבחרו.

תחנה ראשונה

עם חזרתנו מחופשת סוכות עסקנו בנושא עץ התמר; זאת לאחר שהילדים שנחשפו לארבעת המינים, ובתוכם הלולב השייך לעץ התמר.

יוצאים לדרך

פתחנו את הנושא בלימוד ובהבנה של המדרש. כפעילות שיא יצרנו תחנות בן הממחישות את הנושא מזוויות שונות ומאפשרות לילדים התנסות חווייתית ברבדים שונים.

אלה התחנות שהילדים פעלו בהן:

1. חקר התמר: שוחחנו עם הילדים על פרי התמר:

- ★ מקום גידולו
- ★ שיוכו לארבעת המינים וגם לשבעת המינים
- ★ סוגים שונים של תמרים
- ★ חלקי הפרי
- ★ הברכה הראשונה והברכה האחרונה שמברכים עליו
- ★ אופן בדיקתו לפני האכילה.

לסיום הכינו הילדים כיבוד הכולל תמר ובתוכו אגוז; זאת לאחר שהם בדקו את התמרים בקפידה באמצעות זכוכית מגדלת. באחד התמרים נמצאה תולעת, והדבר המחיש לילדים את חשיבות הבדיקה. הילדים התנסו גם בהפרדת עלי הלולב, וקלעו צמדים מעלים אלו.

2. **מדידות:** לאחר שהילדים למדו על הלולב, הוצגו בפניהם כמה לולבים באורכים שונים. הילדים התבקשו להעלות רעיונות לגבי אופן סידור הלולבים. הם העלו רעיונות שונים: מהצר לרחב, מהקצר לארוך ועוד. לאחר מכן התבקשו הילדים למדוד את הלולבים באמצעות מכשירים שונים שהונחו על השולחן (סרטי מדידה, סרגלים, עפרונות ודפים). כפעילות סיום השוו הילדים את גובהם לגובה הלולבים. היה נחמד לראות שלצד לולב ארוך מאוד נשכבו שני ילדים שאורכם תאם לאורך הלולב.

היזמה: חיבור לשורשים ולמסורת אבות

הגן הממ"ד "נווה נוי", נתיבות
הצוות: דפנה קווארט, תמר אבינעם ורחל חדר
המפקחת: דפנה אייזקס

אני הולך בדרך ישנה נושנה, ואף על פי כן אני הולך בדרך חדשה לגמרי.

(ר' נחמן מברסלב)

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ייחשפו למנהגים יהודיים של קהילות שונות וילמדו לכבד זה את תרבותו של זה.
- ★ הילדים יהיו מודעים לדמיון ולשוני בין הקהילות השונות.
- ★ הילדים ישוחחו עם הסבים ועם ההורים וישאלו אותם על עברם.
- ★ הילדים ייחשפו למנהגים שונים ולסיפורי עלייה של דור הסבים והסבתות.
- ★ הילדים יחושו גאווה במורשת קהילתם.
- ★ הילדים ייחשפו למושגים ציוניים שונים, כגון "העפלה" ו"אסירי ציון".
- ★ הילדים יעריכו את דור הסבים והסבתות בשל פועלם הציוני.

תחנה ראשונה

נושא החיבור לשורשים ולמסורת אבות משמש תשתית ואבן יסוד להתפתחותם הרגשית ולהרגשת השייכות של הילדים למשפחתם, למורשתם ובעתיד גם לחברה ולמדינה. לא פעם אנו נתקלים אצל ילדים ואצל מבוגרים כאחד בחוסר היכרות ובבורות בנוגע לעבר שלהם או של אחיהם מקהילות שונות. ראינו כערך של ממש לתת לילדים את האפשרות להכיר דרך ההורים והסבים את מורשתם ולהביא את הסיפורים לילדי

הגן שהחתך הדמוגרפי שלהם מאפיין את התפלגות האוכלוסייה בנתיבות - יהודים יוצאי צפון אפריקה, אתיופיה וברית-המועצות.

בתחילת הדיון בנושא הדגשנו את חשיבות ההתייחסות בכבוד הראוי לכל בני הבית ומתוך כך את חשיבות ההיכרות עם מסורת בית-אבא של כל ילד וילד. למדנו שעם ישראל היושב בארצו מורכב מיהודים שחיו במקומות שונים בעולם - כל מקום ומנהגיו ותרבותו הייחודיים.

יוצאים לדרך

בעקבות הלימוד התבקשו הילדים לשוחח עם ההורים ועם הסבים ולשמוע מהם על סיפורי העלייה שלהם לארץ ולספר לחבריהם על מנהגים שונים, על תלבושות ועל שפות שמדוברות בבית. במשך הזמן הגיעו לגן סיפורי עלייה רבים שהילדים ידעו לספר בפרטי פרטים. ילדי הגן נחשפו למושגים הקשורים בציונות כגון "העפלה", "אסירי ציון" ו"מחתרות" ולמנהגים יהודיים שונים שנהגו ועדיין נוהגים בקרב בני המשפחה.

עסקנו בנושא במשך שבועות מספר בדרך של לימוד, שירה וחוויה אינסופית. הענקנו מדי יום את

הבמה לקהילה שונה:

- ★ ערכנו טקס חנינה בגן. הכנו בשישה תוניסאית.
- ★ לשמחתנו סבו של אחד הילדים בגן הוא קיים, וזכינו להכירו. למדנו על תלבושות ועל מנהגים אתיופיים וטעמנו לחם אתיופי. הזמנו לגננו נשים מהעדה האתיופית שלימדו את הילדים לכייר בצורה מיוחדת בחמר, שמענו סיפור עלייה של סבתא מאתיופיה על ההליכה בדרך, והבנות זכו לתסרוקות מעניינות.
- ★ הכרנו את סיפורו של אנטולי-נתן שרנסקי, ודרכו את המושג "אסירי ציון". למדנו שהיו "אסירי ציון" בארצות שונות.
- ★ ערכנו "טיש" חסידי עם רב הגן בליווי גיטרה וסיפורי חסידים.
- ★ הכנו לחם פרנה בתנור שבנינו בעצמנו בחצר הגן.
- ★ קראנו סיפורי עלייה רבים של הילדים ואף שמענו חלק מהם מפי ההורים שבאו לספר בגן.

הרהורי סיכום של הגננת

לאחר שעסקנו בנושא חשוב זה, הבנו כמה הוא משמעותי לא רק לילדים אלא גם לבני המשפחה כולה. הפעילות הייתה חווייתית ביותר, והילדים הפיקו ממנה הן ידע רב והן מטען רגשי עצום. הם חוו גילוי של ממש וחיבור אמיתי למשפחה. קיבלנו תגובות חמות מהסבים ומההורים ששמחו להיות חלק פעיל מהגן גם בפעילות עם הילדים וגם בסיפורי העלייה שכל כך משמעותיים להם. כתוצאה מהפעילות הילדים גאים ושמחים מאוד במורשתם וכמובן פתוחים יותר לקבל את השונות בין קהילות ישראל. לא פעם קיבלנו תגובות מהורים כי בזכות הפעילות זכו גם הם לשמוע בפעם הראשונה את סיפורי העלייה של הסבים.

אנו מאמינות כי רק על ידי חיבור אמיתי למשפחה ולמסורת יתאפשרו חיבור והשתייכות למדינה ולעם, ומתוך רגש שייכות זה יוכלו הילדים לגדול ולהיות לאנשים תורמים ושותפים של ממש בהמשך בניית החברה והעם.

אנו מקוות שבעזרת ה' נקבל כוחות לחיות כעם אחד בארץ ישראל, תוך מתן מקום אמיתי לכלל התרבויות היהודיות.

הנה מה מוזר ומה נעים שבת אחים גם יחד!

הגן הממ"ד "רותם", פתח תקווה
מנהלת הגן: עפרה פרידמן
הסייעת: נטלי ארונבייב
המפקחת: יפה טויטו

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יגבשו תחושת ביטחון ושייכות ביחס לגננת ולגן.
- ★ הילדים יתקדמו בגן מבחינה רגשית ולימודית.
- ★ הילדים ייזמו קשר בין-אישי משמעותי.

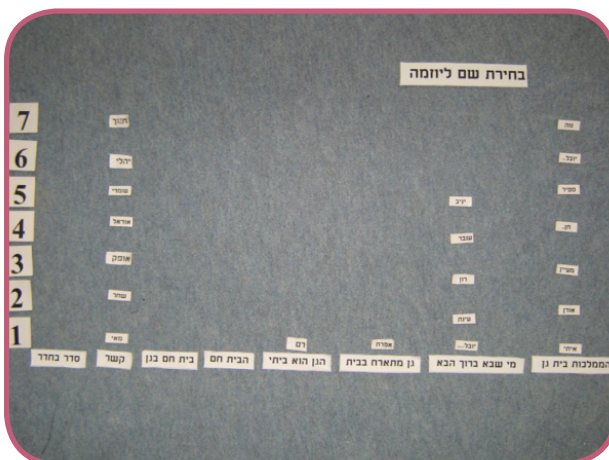
תחנה ראשונה

הרעיון של ביקורי הבית נולד לפני כמה שנים בעקבות קבלת שני ילדים

מאתגרים מאוד. חשבתי לעצמי: איך אצליח להתחבר לילדים אלו? איך אצליח לקדם אותם? ואז הבזיק בי הרעיון לבקר אותם בביתם, במקום המוכר והבטוח שלהם, ולנסות להבין אותם משם ולהתחבר לעולמם. ביקשתי רשות מהפיקוח ליזמה זו, והמפקחת ענתה בחיוב ואף עודדה זאת.

שלבים בפיתוח היזמה

- ★ **חשיבה:** יש לחשוב על שאלות כגון אלה: איך לתכנן את הביקורים? מה יהיה בביקור? איך להציג את היזמה להורים? איך להציג אותה לילדים? איך לסכם את הביקור? מהו הערך המוסף שלי מהביקורים? איך אדע אם השגתי את מטרתי?
- ★ **הצגת היזמה להורים:** יש להציג את היזמה להורים באספת ההורים ולקבל את הסכמתם.
- ★ **הצגת היזמה לילדים:** יש לערוך עם הילדים

שיח על הביקור. בשיח מדברים גם על עניינים טכניים, כמו היכן הילד בוחר לארח את הגננת - בחדר שלו, בסלון וכד' - וגם מה הילד רוצה לעשות עם הגננת בזמן הביקור. הילד מתבקש גם לחשוב על משהו מיוחד שהוא ירצה אולי להראות לגננת. גם העניין הרגשי עולה בשיח זה: הגננת מתעניינת אצל הילדים מה הם הרגשות העולים בהם לקראת ביקור הבית. באותה הזדמנות או בשיח אחר הילדים מתבקשים להציע שם ליזמה. לאחר הצעת השמות הילדים מצביעים והשם בעל מספר המצביעים הגבוה ביותר נבחר.

- ★ **מכתב להורים:** יש לערוך את הביקור בתיאום מראש (של המועד ושל משכו) תוך עדכון בני הבית על מטרת הביקור ועל פרטים נוספים, כגון הנוכחים בבית בעת הביקור. חשוב שתהיה הכנה מתאימה של הילד - תכנון נכון של הביקור כדי שהילד יהיה מוכן לפרדה מהגננת בתום הביקור. אפשר להוסיף המלצות להכנת המפגש וכמובן משימה להורים ולילדים, הכנת מפה של הדרך אל ביתם.
- ★ **תכנון הביקור עצמו:** יש לתכנן מה עושים ביום הביקור, איזו מתנה הגננת תביא לילד המארח וכד'. מומלץ לתעד את הביקור במצלמה.

יוצאים לדרך

לאחר שהילדים, בסיוע ההורים, מציעים שמות ליזמה נערכת הצבעה (בצורת דיאגרמה) בקרב הילדים. מוצעים שמות כמו "בית חם בגן", "מי שבא ברוך הבא", "הגן הוא ביתי", "בית וגן", "גן מתארח בבית", "ב-לגן בבית", "ובית ב-לגן".

הנה הגיע יום הביקור. הילד שאני אמורה לבקר מגיע מרוגש לגן ושואל אותי: "היום את באה אליי, נכון?" אני עונה ושואלת אם הוא הכין מפה שתראה את הדרך מהגן אליה. הילד מראה לי את המפה ואני אומרת לו "אז אני יכולה לבוא, כי אני אמצא את

הבית שלך: האם חשבת מה נעשה כשאגיע? היכן תארח אותי? איך אתה מרגיש עם זה שאני מגיעה?" מגיעה השעה, ואני מגיעה אל בית הילד. ההתרגשות בשיאה: "בואי תראי את החדר שלי. בואי נשחק בפאזל. נכין כדורי שוקולד." מראים לי את המטבח, ואני רואה שהכול מאורגן לביקור. תוך כדי הביקור אני מבקשת מההורה לצלם אותנו כדי שתישאר לנו מזכרת. לאחר שסיימנו ואנו עומדים להיפרד, אני שואלת את הילד אם יש עוד משהו שהוא רוצה להראות לי לפני שאני הולכת. תמיד אני מודה לילד ואומרת שנהניתי להיות איתו. לפעמים, מרוב התרגשות, אני כמעט שוכחת שגם הבאתי עמי תשורה קטנה לילד.

הרהורי סיכום

★ הביקור צריך להיערך מתוך מתן יחס של כבוד לבני המשפחה ולגרים בבית.
★ לביקורי הבית שותפים שלושה גורמים - הגננת, הילד וההורה - ועל ביקור הבית להתאים לשלושתם.
★ ביקור בבית הילד הוא מפגש עדין ורגיש מעצם טבעו. חשוב לעשותו באופן שלא יתפרש על-ידי המשפחה המארחת כחטטנות. אם אני יודעת שיש אפשרות שלא יהיה נעים למשפחה שאגיע לביתם, אני מציעה מקום נייטרלי וחלופי, כמו ספרייה ציבורית או גינה שבה אבלה עם הילד חצי שעה של זמן איכות.

★ מומלץ לסכם את ביקור הבית.
★ הרצף וההמשכיות בין שתי המערכות, הבית והגן, חשוב להרגשת הנינוחות של הילד. תחושת הילד שהמחנכים האחראים לשלומם חברו יחד למענו מרגיעה אותו, מחזקת את ביטחונו ומאפשרת לו לפנות את האנרגיות הטמונות בו לצמיחה.

★ ברמת ההורה היזמה להידוק הקשר באמצעות ביקורי בית פתחה ואפשרה קשר בטוח וחופשי יותר גם עם משפחות שהגיבו בהיסוס.

★ ברמת הילד אני מרגישה שהילדים חופשיים יותר, בטוחים יותר ומרגישים קרובים יותר אליי... יש לנו משהו משותף... ולי יש עוד נקודות מבט על הילד.

★ ההורים מגיבים על יזמת "ביקורי הבית" על פי רוב בשמחה וברצון, והילדים עוד יותר. חשוב לי לציין שמשווי ההורים מרגשים מאוד. הנה לדוגמה משוב של אימא: "המפגש היה חוויה מרגשת לילדה, החל בהכנות שנערכו - הכנת המפה, ההתארגנות בבית, הכנת נושאים שבהם היא רוצה לשתף את הגננת, הכנת הכיבוד - וכלה במפגש עצמו שבו היא שיתפה בחוויותיה את הגננת, הראתה לה תמונות, ציירה

עמה ציורים והן הצטלמו לזיכרון מתוק. הילדה לא הפסיקה לדבר על המפגש ושיתפה בחוויותיה גם את משפחתה - בני דודים וסבים וסבתות. יישר כוח על היזמה!"

הגן הממ"ד בשומריה
גננת הסבב: ציפי וינברגר
המפקחת: יעל נוימן

היזמה: "צא גן התיבה"

טיולים קצנים
בסביבת הגן

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יטמיעו את הלמידה בדרך חווייתית ודרך החושים.
- ★ הילדים יפתחו יכולות מוטוריות.
- ★ הילדים יפתחו הרגלים חברתיים.
- ★ הילדים יכירו את היישוב שהם חיים בו ויאהבו אותו.
- ★ הילדים ילמדו על יצורים חיים ושאינם חיים האופייניים לסביבת מגוריהם.

תחנה ראשונה

כמה גורמים הביאו אותי "לצאת מקירות" הגן אל הטבע המזמין ולהפוך את הלמידה בגן ללמידה חווייתית, טבעית, פשוטה ואמיתית. **הגורם הראשון** הוא הרצון לחזור אל הלימוד הפשוט והטבעי תוך עמידה בכל הדרישות של משרד החינוך, **הגורם השני** הוא הצורך ללמד את הילדים תוך גירוי מרב החושים, **והגורם השלישי** הוא ראיית הלמידה החווייתית כלמידה האידיאלית בגן הילדים. למידה זו היא דרך חינוכית שהיא נר לרגליי. ה"ציאה מקירות הגן" מוציאה אותי בדרך כלל גם מקירות המחשבה השגרתית והמגבילה. מכאן נבחר שמה של היזמה "צא מן התיבה".

שותפים הכרחיים ליזמה הם איש הביטחון ביישוב, המפקחת, הסייעת, ילדי גן נלהבים ואחרונים חביבים ההורים. גיוס ההורים נעשה באספת ההורים הראשונה בתחילת השנה, תוך הסבר הרציונאל העומד בבסיס השיטה. ההורים מתבקשים להיות מודעים למזג האוויר (כדי לשלוח את הילדים לבושים בהתאם), ליידע אותי על רגישויות שונות שיש צורך להתחשב בהן במהלך הטיולים (לדוגמה קוצר נשימה, התאוששות ממחלה ארוכה) וכמובן לדווח על גורמים מזמני טיולים ביישוב להעשרת הפעילות (לדוגמה יונה דוגרת בקנה בכניסה לבית).

יוצאים לדרך

בכל בוקר בהגיעי לגן אני שומעת כבר בכניסה את השאלה מהדהדת ברחבי הגן: "לאן מטיילים היום?" מפגש הבוקר הוא קצר ומיועד בעיקר למקד את הילדים בנושא שיילמד במהלך הטיול.

הילדים נשלחים להתארגנות לקראת הטיול (התפנות בשירותים, שתייה, חבישת כובעים, הימרחות בקרם הגנה במידת הצורך והצטיידות בתיקי אוכל אם מתוכנן פיקניק באותו יום), וזהו - "לטיול יצאנו...". אם לא הגיעו עדיין כל הילדים לגן, אנו משאירים הודעה מודבקת על דלת הכניסה לגן ובה מפורטים מספרי טלפון שבהם אפשר להשיג אותנו במהלך הטיול.

לטיולים יש, בדרך כלל, נושא מנחה אחד ושלל פעילויות נלוות (אוריינות, מתמטיקה, פעילות גופנית, זהירות בדרכים, חי/ צומח/דומם בסביבה ועוד). כלומר, מול עיני עומדת מטרה שאני רוצה שהילדים יגשימו במהלך הטיול, וכל שאר הדברים מושגים בעקיפין.

אדגיש ואומר כי שום דבר אינו נעשה כלאחר יד והפעילויות מתועדות בסוף היום לצורך מעקב אחר התפתחות הילדים. על פני השטח הדברים נראים כזרימה טבעית עם המתרחש, אך למעשה מושקעים כמות עצומה של מחשבה וכוחות נפש ב"זרימה" הזאת...

דוגמה מהטיול האחרון עם ילדי גן טרום-חובה

במסגרת הלימוד על החלב יצאנו באופן טבעי לביקור ברפת. כהקדמה לטיול עסקנו במפגש הבוקר במשפחת היונקים, במאפייניה ובייחודיותה. מטרת הייתה לגרום לילדים לשים לב לנושא ההנקה והחלב בטיול. יצוין כי היה מדובר בטיול ראשוני בלבד, שלאחריו יבואו טיולים נוספים.

ברפת שביקרנו עובדים כמה אבות של ילדים מהגן, וידעתי כי המפגש עמם יעצים את ילדיהם, ולכן החלטתי מראש לנצל עובדה זאת. הילדים שאלו אינסוף שאלות מרתקות וקיבלו תשובות מהרפתן, אביה של אחת הבנות בגן. הכניסה והיציאה מסככות הפרות ברפת דורשות מאמץ פיזי מסוים. יש ללכת על מסלול גלגלים, המיועד במקור למניעת בריחתן של הפרות מן הסככה. ניצלנו את הגלגלים לפעילות ספורט אתגרית ומהנה. כפעילות מתמטית זיהו הילדים את הספרות הרשומות על הפרות לצורך זיהוין, וסיימנו במשחק "זהה את

הפרה" שבו אני מציינת מספר של פרה והילדים צריכים לאתר אותה.

כפעילות בכישורי חיים לקחו הילדים מעט חציר והאכילו את הפרות. הקדשנו לעניין זמן רב יחסית, כדי לתת לכל הילדים די ביטחון ולאפשר להם להתגבר על הפחדים הטבעיים. כפעילות אוריינית שיחקנו במשחק "בעלי החיים וצאצאיהם": אני אמרתי שם של יונק, והם ציינו את שם הצאצא שלו.

כל יעדי תכנית הליבה של משרד החינוך הושגו בצורה חווייתית בטיול אחד מעניין ומשמח.

בסיום הטיול עצרנו לפיקניק מרענן בחצר ביתו של אחד הילדים. מיותר לציין כי הפיקניק עצמו דורש מיומנויות רבות: התארגנות במרחב, סדר וארגון (כדי שהאוכל לא ייפול לנו על החול...), התחשבות בסביבה (לא משאירים "מתנות" לטבע), יכולות חברתיות (להתיישב ליד החברים בצורה חופשית ולא במקומות הקבועים שבגן) ועוד.

נושאי הטיולים רבים ומגוונים כנושאי הלימוד בגן, אך בזכות הטבע המזמין נושאי הטיול הם למעשה אפילו אינסופיים... דוגמאות נוספות לטיולים מן התקופה האחרונה הם טיולי פריחה והגדרות פרחים (באמצעות מגדירים), טיולי עננים לבדיקת מזג האוויר המשתנה מדי יום, טיולי אביב לפיתוח חוש הריח ועוד.

הרהורי סיכום

התכנית שאני מכינה בתחילת השנה, התכנון החודשי ופריסת העבודה השבועית שלי כתובים בצורה מסודרת ומאורגנת, עם יסודות חזקים, עם מטרות ברורות, עם יעדים ממוקדים ועם דרכי פעולה ברורות.

מול עיניי עומדות כל הזמן המטרות שאני רוצה להשיג, אך עם זאת התכנית תמיד נתונה לשינויים. היציאה לטיול לימדה אותי "לזרום" וגם להקשיב לזולת. אם הילדים עייפים, אני לא אוציא אותם ל"מסע כומתה". אם הסייעת עמוסה, לא נאסוף בדרך חומרי יצירה וכד'. היום שאני נמצאת בו בגן נחשב ליום שיא בשבוע. הילדים מחכים לבואי בכליון עיניים, ומרגע כניסתי לגן השאלות "מתי יוצאים?" "לאן הולכים?" מהדהדות בגן. ילדים שהם היום בבית הספר באים עד היום לבקרני בגן ומשחזרים חוויות שהם זוכרים מהטיולים בגן.

היזמה: "צבחים צעירים"

הגן הממ"ד "מרשם צעירים", מושב שקף
הגננת: שרית קרסיאנטה
הסייעת: בת שבע גימני
המפקחת: גילה מויאל

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ייחשפו לתהליך הכנת המזון ורכיביו בהתאם לנושא השנתי "אורח חיים בריא".
- ★ הילדים ישתתפו בהכנת המאכל ויתנסו בפעולות שונות בתהליך הכנתו.
- ★ הילדים יחששו תחושת ביטחון והעצמה.
- ★ הורי הילדים יהיו מעורבים בפעילות הגן.

תחנה ראשונה

הרעיון ליזמה עלה בעקבות הנושא השנתי "אורח חיים בריא", ואנו מנסות ללמד את הילדים על חשיבות המזון הבריא והתזונה הנכונה באופן חווייתי ומהנה ועל ידי כך להביא להפנמת הנושא וחשיבותו.

יוצאים לדרך

פעם בשבוע נבחר ילד בהגרלה להיות הטבח של הגן. הילד בוחר יחד עם הוריו מאכל אהוב ובריא. ההורים מכינים עמו את המצרכים ואת הכלים הנדרשים להכנת המתכון ומדריכים אותו לגבי אופן ההכנה. בגן כותבים יחד עם הילדים "מתכון אורייני" הכולל את רכיבי המזון והמלווה בציור להמחשה. במהלך הפעילות הילד חובש כובע טבחים ולובש סינר ונותן הסבר קצר על המצרכים, על המתכון ועל אופן ההכנה. לאחר מכן ילדי הגן מכינים את המאכל וכמובן טועמים ממעשה ידיהם. תוך כדי ההכנה הילדים נחשפים לכל התהליך של הכנת המאכל, החל מאיסוף חומרי הגלם וכלה במוצר המוגמר. הם גם מקבלים הסבר על חשיבות המאכלים ומוצאים את מיקומם בפירמידת המזון.

ברוב הפעמים המתכון מתקשר לנושא הנלמד בגן ומשמש חלק נוסף וחווייתי מתהליך הלמידה. לדוגמה: כשלמדנו על נושא הגינה הכין הילד שנבחר יחד עם ילדי הגן מרק ירקות. הילדים לקחו חלק

בכל התהליך, החל מכתובת המתכון, קילוף הירקות וחיתוכם ועד לאכילת המרק, וכל זאת בהתרגשות רבה. אחת האמהות אמרה לי שילדה מעולם לא רצה לאכול מרק ירקות מכל סוג שהוא ולהפתעתה

הפעם הוא אכל את קערת המרק במלואה. שיתוף הילדים בתהליך הכנת המזון תורם גם לרצונם להתנסות בטעמים חדשים. דוגמה נוספת היא של ילדה שאוהבת מאוד לאכול פנקייק. מאחר שביקשנו מתכון בריא, הסבו הוריה את המתכון לפנקייק בריאות המכיל קמח מלא, שיבולת שועל וסוכר חום (זו גם הייתה ההזדמנות לדבר עם הילדים על תחליפי מזון בריאים יותר). על הפנקייק מרחנו גבינה לבנה, והילדים אכלו ונהנו.

מובן שמלבד הפן הלימודי יש לפעילות עוד צדדים חיוביים: ההתרגשות שמלווה את הילדים לקראת הפעילות ובמהלכה, ההעצמה של הילדים (במיוחד אלה שמעמדם החברתי טוב פחות) וכמובן שיתוף הפעולה של ההורים שתורם רבות לגן ולילדים.

הרהורי סיכום

הבחירה ב"טבח השבועי" הייתה לא פשוטה, כי הילדים חיכו לתורם בהתרגשות. לכן החלטתי שכל ילד שהיה טבח יגריל פתק עם שם של ילד שלא היה טבח עדיין וכך ייבחר הטבח הבא. באופן זה חשו הילדים שקיימת שוויוניות ותורו של כל אחד מהם עתיד להגיע.

הפרויקט הטמיע אצל הילדים בדרך חווייתית את חשיבות התזונה הבריאה. הילדים מודעים היום הרבה יותר לסוגי מאכלים בריאים, והדבר בא לידי ביטוי גם בארוחת הבוקר שהם מביאים לגן (כנראה השינוי מתחיל מהילד...). חשוב שהילד יבין מדוע לא כדאי לאכול ממרח שוקולד על בסיס יום-יומי ושהבקשה להביא פירות וירקות תבוא מהילד לאחר שהפנים את חשיבות הצריכה של מזון בריא ולא מתוך דרישה של ההורים. ההורים הביעו תמיכה מלאה בפעילות, והם משתפים פעולה בצורה נפלאה. אני מרגישה שהדבר תורם מאוד להוויי הגן ואני רואה חשיבות רבה במעורבות ההורים בפעילויות השונות. בסוף השנה אנחנו מתכננות להכין חוברת מתכונים עם כל המאכלים שנכין במשך השנה בתוספת של תמונות וחוויות. החוברת תהיה מזכרת מפעילות חווייתית ומהנה ותשמש סיכום לעשייה של הילדים. אני חושבת שבגנים שמכינים בהם ארוחת

בוקר בגן אפשר בהחלט לאמץ את הרעיון ולאפשר לילדים להיות שותפים בהכנת הארוחה. מניסיוני ילד

שהיה שותף להכנה יהיה גם פתוח יותר לטעום ולהתנסות.

היצגה:

לוח שנה עם תמונות הילדים

הגן הממ"ד "טירה", טירת-צבי
הגננת: אביטל יובל
צוות הגן: יעל הרון וחגית אלקיים
המפקחת: צביה שולרופר

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו את חודשי השנה על פי תמונות המתארות את העשייה המאפיינת כל חודש.
- ★ הילדים יבינו את ציר הזמן באמצעות לוח השנה הקבוצתי.

יוצאים לדרך

הכנתי השנה בגן שלי לוח שנה המורכב מתמונות ילדי הגן ובחרתי לכל חודש את התמונה המאפיינת אותו ביותר. התמונה קשורה, כמובן, למסורת הקיבוץ שבו הילדים גדלים ומתחנכים ולחיבור הרגשי של הילדים ושלי אליו. כל צוות הגן שותף ליזמה ולוקח חלק פעיל בעשייה המתארת את החודש.

בחודש תשרי אנחנו בונים סוכה כשרה בגן שבה נאכל בימי החג (בקיבוץ גן הילדים פעיל גם בחול המועד). הסוכה נבנית בעזרתם האדיבה של אבות לילדים מהגן, וכל הילדים מסייעים בנשיאת כפות התמרים שעובדי התמרים מניחים בקרבת הגן.

מאחר שזיכרון הנופלים ועצמאות ישראל הם המוטיב המרכזי בחודש אייר, בחרתי את התמונה של ילדי הגן העומדים בעת הצפירה ליד הדגל בחצי התורן שבכניסה לחדר האוכל.

בחודש תמוז ילדי הגן מצטננים קצת מן החום
הכבד השורר בעמק בית שאן באמצעות עבודה
בצבע ובמים בחצר הגן.

בחודש אב מוציאים בטטות מן האדמה. אנחנו
הולכים יחדיו אל השדה להריח את ריח האדמה,
לחוש מקרוב את יצירת הטבע ולהיות שותפים
לעבודת האדמה.

היזגה: חוויית העלייה לרגל

הגן הממ"ד "ראשית", עיר גנים, ירושלים
הגננת: סיגל יונה
הסייעת: מזל עדווי
המפקחת: תמר צדקיהו

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ילמדו על העלייה לרגל בזמן שבית המקדש היה קיים מתוך המשנה ויחוו אותה.
- ★ הילדים יכירו את תפארת בית המקדש ואת עבודת הכוהנים והלוויים.
- ★ הילדים ילמדו על שבעת המינים שארץ ישראל נשתבחה בהם.
- ★ הילדים יציירו ציורים לצורך הפקת חוברת לתיעוד המשנה שלמדנו ולזכירתה.

תחנה ראשונה

הילדים בגן שולטים היטב בסיפורי תורה מן החומש, ולכן חשבתי להוסיף נדבך נוסף שיעשיר את הלימוד. כשלמדנו לפני שבועות את המשנה "משה קיבל תורה מסיני...", נוצר דיון מעניין שעסק בתורה שבכתב ובתורה שבעל-פה. אחת הילדות הציעה שאחרי שבועות נלמד קטע מהתורה שבעל-פה. קיבלתי את הצעתה ובחרתי במשנה העוסקת בעלייה לרגל, כיוון שיש אפשרות להמחיש את הנושא בצורה חווייתית ומעניינת.

יוצאים לדרך

תכננתי תכנית שנתית כלדהלן:

פריסה שנתית: פעילות עם הילדים (כתובה באדום), עם ההורים (כתובה בסגול), עם הקהילה (כתובה בירוק) ועם הצוות (כתובה בכתום)

תשרי	מרחשון	כסלו	שבט	ניסן	אייר	מסיבת סיום
- נתאר את מראה הכוהן הגדול ואת תפקידו בבית המקדש בכל ימות השנה.	- מיד אחרי סוכות נכשיר את הקרקע ונזרע ערוגות של חיטה ושעורה.	- נלמד על תפארת בית המקדש באמצעות מדרשים המתארים זאת.	- נספר מדרשים ואגדות על הפרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל.	- נזכיר שפסח הוא חג עלייה לרגל ומביאים בו, בנוסף לקרבן הפסח, את הביכורים הראשונים מבין שבעת המינים - את השעורים.	יחד עם הלימוד על מתן תורה נקדיש מפגש ללימוד על התורה שבעל-פה	- נלמד את פרק ג' ממסכת ביכורים העוסק בתיאור הכנת הביכורים והבאתם לירושלים. כל יום נלמד משנה אחת.
- נלמד את השיר "אמת מה נהדר היה כוהן גדול בצאתו מבית קודשי הקודשים".	- נצא לגן הירק בקבוצות לתעד את צמיחת החיטה והשעורה (פעם בשבוע במהלך השנה ועד הקציר בניסן ובתמוז).	- נספר את סיפור חנוכה שיתחיל בתיאור כלי המקדש - המנורות במקדש, הפרוכת, כלי הנגינה וארון הברית - וימשך בסיפור היוונים והמכבים.	- נצא לסיור בסביבה הקרובה עם קבוצת ילדים קבועה כדי לראות ולתעד את השינויים החלים בעצים משבעת המינים (פעם בחודש, עד סוף השנה).	- אחרי פסח יגיעו ההורים והילדים לקציר שעורים.		- נזמין את ההורים ל"סיום מסכת". לכל הורה יהיה תפקיד מוגדר מראש במהלך ה"סיום".
- במפגש ההורים יכינו לילדיהם את פרטי הלבוש של הכוהן והילדים ילבשו אותם בהזדמנויות שונות במהלך השנה.			- נצא לנטיעות בעמק הקרוב. נזמין את כל תושבי הקהילה באמצעות ילדי הגן.			

פריסה על פי נושאי הליבה

מסורת	מקרא	אמנויות	מתמטיקה	מדע וטכנולוגיה	לקראת קריאה וכתיבה	כישורי חיים
כל הנושא כרוך ומשולב במסורת ישראל.	- במהלך שנת הלימודים, בזמן שנספר את סיפורי התורה, נשים לב ונבדוק היכן מוזכרת במקרא מצוות העלייה לרגל. - נגלה אם פרות שבעת המינים מוזכרים במקרא ובאיזה הקשר (לדוגמה: נח נטע כרם).	- נחפש תמונות המתארות את שבעת המינים הן בצילום, הן בציורים מפורסמים, וכן תמונות נוספות המתארות את בית המקדש ואת עבודת הכהנים. - נתנסה ביצירת שבעת המינים ובית המקדש מחומרים שונים.	- נעסוק במספר החגים שבהם עולים לרגל, במספר הפרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל ובמספר הימים מחודש שבט עד לט"ו בשבט. - נכין לוח שנה שנתכונן בעזרתו לכל הפעילויות והאירועים המתוכננים.	- נעסוק בפעילויות כגון שתילה, זריעה, מעקב שבועי, מעקב חודשי, הכנת מפת דרך המובילה מהגן אל גן הירק ואל עצי שבעת המינים הנמצאים בסביבת הגן. - נכין משחק סימני דרך המובילים אל כל עצי הסביבה.	- נכין חוברת סיכום המתעדת את כל הפרק שלמדנו מהמשנה הן בצילום, הן בציור, הן בכתיבה. - נסביר את המילים הקשות מתוך המשנה. - נכיר טקסט משנאי. - נכין הזמנות לפעילויות משותפת.	- יש לכבד כל אדם באשר הוא, בין אם אתה מסכים אותו ובין אם לא. - חינוך לתזונה נכונה: כדאי ורצוי לאכול מהפרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל. - נשמור על העצים ולא נשחית אותם. - נדע ליהנות מיפי הבריאה.

ארגון סביבת הגן

בסביבת הגן צומחים עצי פרי, ובגינה נשתול שעורה וחיטה. בתוך הגן יהיה מרכז עם תמונות משבעת המינים ופרות טריים או מיובשים וכן מסכת ביכורים. על הלוח נארגן את עבודות הילדים. בכל חודש נתלה תמונות שונות של בית המקדש. על שולחן יונחו משחקים דידיקטיים כמו משחק מסלול המוביל משדהו של היהודי עד הגעתו לבית המקדש, משחק סולמות וחבלים במתכונת דומה ומשחק רביעיות עם סדרות הקשורות לבית המקדש, כמו כלי המקדש, פרות משבעת המינים, שערי המקדש וכד'.

סיכום הנושא במסיבת סוף השנה

בסוף השנה נקיים מפגש ילדים-הורים כפעילות מסכמת של הנושא. הפעילות תיקרא "סיום מסכת". את ה"סיום" נחגוג ברובע היהודי שבו הילדים ימחזו את המסכת שלמדו. הילדים יתחפשו לעולי רגל שבידיהם סלסילות עם פרות שבעת המינים. ברחוב ה"קרדו" נתחיל לקרוא מן המשנה. זהו הרחוב שבו הם "לנים ברחובה של עיר". אחד ההורים יהיה ממונה להעיר אותם עם שחר ויקרא "קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלוקינו!". ההורים והילדים יקשטו את הסלסילות, ישירו שירים לכבוד ירושלים, ומתוך שער הכניסה (של מפת מידבא) יצאו הורים כאנשי ירושלים המברכים אותם לשלום. כך נמשיך את סיפור המשנה עד הגעתנו לכותל המערבי, ושם יקבל הכוהן (הורה של אחד הילדים) מידי הילדים את הסל, ויחדיו יניפו ויניחו אותו בצד מערב. נסיים בתפילה חגיגית בכותל, וכמובן בסעודת מצווה, כפי שיהודים עושים בסיום מסכת.

היזכה: "דבר הפרסם"

הגן הממ"ד "הזית", מושב בית הגדי
הגננת: אודליה ששון
הסייעת: יפה טויטו
הגננת המשלימה: שירי חממי
המפקחת: יעל נוימן

מטרות הפעילות

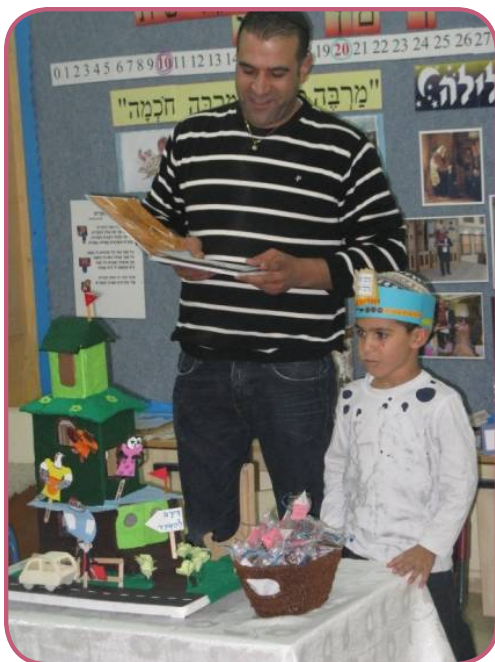
- ★ הילדים יתוודעו למרכיבי הפרסום, לתרומתו ולתועלתו לצרכן, ויבררו מתי הפרסומת הופכת למשהו שלילי.
- ★ הילדים יכירו אמצעי פרסום שונים, החל מעמודי מודעות ולוחות מודעות וכלה בפרסום במדיה השונים בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בעיתון ועוד.
- ★ הילדים יתנסו בכתיבת "סלוגנים", ססמאות קצרות המכילות את התוכן הפרסומי, שנועדו לשכנע את הצרכנים (ילדי הגן) לרכוש את המוצר.

- ★ הילדים ישאפו ללמוד לקרוא ולכתוב, יפתחו ניצני כתיבה וקריאה ויבינו את מטרות השימוש במערכת הכתב.

יוצאים לדרך

- תחילה העלינו שאלות יחד עם הילדים - מהי פרסומת? למה ולמי היא נועדה? - חשפנו לפני הילדים את חשיבותה ואת משמעותה עבור המפרסם. כמו כן הכרנו אמצעי פרסום שונים. להפתעתי גיליתי שאף שהילדים בימינו חשופים מאוד למדיה השונים, הם עדיין הזכירו עמודי מודעות ולוחות מודעות ככלי פרסומי.
- במהלך השנה התנסו הילדים בהכנת פרסומות הנושאות לרוב אופי חיובי ואשר נועדו להיטיב עם

הצרכן. יחד עם זאת הם התנסו בהכנת פרסומת מהפן השלילי: "מדוע לא כדאי לי..."

הכנת הפרסומות התבצעה בבית, יחד עם ההורים, ופעם או פעמיים בחודש (בהתאם לנושאים שנלמדו באותו החודש) קיבלו הילדים לביתם שמינית בריסטול בתוך שמרדף, ובחרו את האלמנט מתוך הנושא שהם היו מעוניינים לפרסם. הילד הכין פרסומת, הציג אותה לילדי הגן, ולבסוף נתלתה המודעה בלוח הפרסום תחת הכותרת "דבר המפרסם".

כמו כן, האירועים ומפגשי ההורים במהלך השנה נשאו אופי פרסומי. למשל, פתיחת ספריית הגן להשאלת ספרים הייתה מפגש שבו נתבקשו כל הורה וילד להכין ולהציג פרסומת בת שלוש דקות. הפרסומת יכלה להיות שיר/חמשיר/ריקוד/ תחפושת עם אמירה וכד' על הספר האהוב עליהם במיוחד. הרעיונות היו יצירתיים להפליא.

דוגמה נוספת: מסיבת החנוכה עסקה בפרסום הנס ובפרסום סמלי החג. הילדים, יחד עם צוות הגן, הרכיבו ססמאות שונות שהם דקלמו לפני כל שיר וריקוד.

הרהורי סיכום

תחום התקשורת מסקרן אותי, ואני מוצאת בו עניין רב. בימינו הילדים חשופים, כמעט ללא ביקורת וסינון מצד מבוגר, לתכנים שונים ובעיקר לפרסומות שגורמים ללחץ על ההורים. מצאתי לנכון לעסוק בתחום זה כדי לשקף לילדים כי לא כל מוצר המפורסם בדרכים שונות, משכנע ככל שיהיה, טוב עבורם ומתאים להם. העיסוק בנושא זמן לילדים התנסות בתקשורת ולימד אותם להפעיל את חוש הביקורת לגבי התכנים המובעים באמצעי הפרסום.

היזכה: "גניתון"

הגן המס"ד "ערבה", נווה דקלים, הגנת: בת-שבע מלכה
הגן המס"ד "גן-אור", מושב גן-אור, הגנת: יהודית מאור ז"ל
המפקחת: דליה סעדון

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ישאפו ללמוד לקרוא ולכתוב, ירצו להתנסות בקריאה ולהתבטא בכתב, יפתחו ניצני כתיבה וקריאה ויבינו את מטרות השימוש השונות במערכת הכתב.
- ★ הילדים יעשירו את אוצר המילים שלהם, ושפתם תיעשה מורכבת יותר מבחינה מורפולוגית ותחבירית.

תחנה ראשונה

השתתפות בקורס תקשורת לילדי הגן הייתה נקודת ההתחלה ליזמה.

יוצאים לדרך

עיתון הגן, "גניתון", יצא לאור כארבע פעמים בשנה. העיתון כלל בתוכו רעיונות שונים לקידום האוריינות בגן, והיו בו מדורים שונים בהתאם לנעשה בגן, כמפורט להלן:

המדור "מרכז משק הבית"

אספנו מתכונים שילדים הביאו מהבית בהתאמה לנושא הנלמד. בכל רבעון הביאו רבע מילדי הגן מתכון, וכך פורסם במהלך השנה מתכון אחד של כל ילד.

מלבד מתכונים הובאו רעיונות של הגנת והילדים לעיצוב שולחן החג כפי שיושמו על-ידי הילדים בגן. לדוגמה, הוצעו רעיונות לעיצוב השולחן בחג השבועות: עלים ירוקים מתחת למפה השקופה, מפיות ירקרקות בצורות שונות. בעיתון פורסם צילום של שולחן החג בגן ושל סידורי פרחים.

מדור המדע

בעיתון תוארו ניסויים שהרשימו את הילדים בעקבות הנושא הנלמד: פורסם תיאור הניסוי, ופורסמו המסקנות מדף המעקב. המידע פורסם בצורת שאלה: "הידעתם ש...?"

המדור "איחולים לבביים"

במדור זה פורסמו איחולים לשנה החדשה - ברכה מיוחדת מכל ילדי הגן לרב הגן, לגן השכן וכן ברכות ואיחולים לחוגגים יום הולדת, להולדת אח וכד' ואיחולי "רפואה שלמה" ו"ברוך רופא חולים".

המדור "אמן אורח"

בכל פעם הוצג אמן אחר עם מידע על אודותיו ועל הטכניקות שהשתמש בהן.

מדור הספרייה

פרסמנו אילו סיפורים אהבנו לשמוע בשבוע האחרון, ספר מומלץ, רשמים מסיפורים ששמענו. כמו כן נבחר סופר החודש: הסופר שהכרנו נכנס למדור זה, והוא כלל את דיוקנו ופרטים עליו. להלן דוגמה למדור הספרייה בעקבות מצעד הספרים שהתקיים בגננו:

באיזה ספר בחרת ולמה?

- ★ מעיין: אני בחרתי בספר "אחות קנאית" כי ראיתי שגם בסיפור יש אחות שרוצה כל מה שיש לאחותה כמו שקרה לי עם ליאת אחותי הגדולה.
- ★ שחר: אני בחרתי בספר "הלו הלו אבא" כי אני אוהב לדבר עם אבא בטלפון החדש של אימא כשהוא בעבודה.
- ★ שיר: אני בחרתי בספר "עץ הבלונים" כי אני אוהבת מאוד בלונים.
- ★ ליה: אני לא בחרתי בספר של שיר כי אני פוחדת כשהבלון מתפוצץ מה"בום"...

המדור "הגיגי הגן"

- ★ הילדים המציאו שטו"זים וכתבו אותם בעצמם.
- ★ בעלון הראשון כתב כל ילד את שמו ואת מספר הטלפון שלו בבית, וכל אלו פורסמו באלפון.
- ★ בעלון האחרון כתב כל ילד על הנושא "מה תרצה להיות כשתהיה גדול?" או צייר ציור.
- ★ במדור פורסמו הגיגים של הילדים.

המדור "אורחים שהגיעו אלינו החודש"

מדור זה היה קבוע, משום שמתחילת השנה ביקשנו מהורים בעלי מקצועות שונים להשתבץ בתאריכים הנוחים להם ולספר על עבודתם. במדור סיפרנו מי הגיע אלינו, במה הוא עוסק, מה למדנו ממנו ועוד רשמים מאת הילדים. בהזדמנות זו גם הבענו את תודתנו על הגעתם של האורחים אל הגן.

המדור "אני מטייל בארץ ישראל"

בכל יום שישי לקח ילד אחר הביתה קלסר של טיולים בארץ ישראל. המשימה של הילד וההורים הייתה להכין דף אחד ובו הסבר על מקום מסוים בארץ שאליו הוא נסע עם משפחתו ותמונה של המקום. בכל "גניתון" צירפנו את הטיולים שנוספו לקלסר בתקופה הקודמת. מדור זה היה אהוב מאוד על הילדים.

הרהורי סיכום

היזמה הייתה מבורכת. ההורים אהבו מאוד את החוברת וחיכו לה בכל רבעון. הם נהנו משיתוף הפעולה של ילדיהם וגם שמחו להתעדכן בקורה בגן. הילדים ידעו מה מסופר ב"גניתון" ומה כל מדור מתאר.

היזקה: חיזוק הקשר עם התפוצות

גננות עכו ו"מטה אשר"
מרכזת התכנית: אפרת סרברו
המפקחת: צביה שולרופר

מטרות הפעילות

- ★ הילדים בארץ ובתפוצות ירגישו קרובים זה לזה ויבינו שהם עם אחד.
- ★ הילדים, בתיווך הגננות, יפיצו תכנים יהודיים.
- ★ הילדים בארץ יגבירו בילדי התפוצות את הזיקה ליהדות ולארץ ישראל.

תחנה ראשונה

הסוכנות היהודית יצאה בקול קורא לחיזוק הקשר עם יהדות התפוצות בכלל ועם מחנכים יהודיים בפרט. פרויקט "הבה נגילה גן", פרויקט התנדבותי לשיתוף ידע בין גננות עכו ו"מטה אשר" לבין הגננות במוסדות החינוך של הקהילות היהודיות במערב התיכון של ארה"ב, נועד להיענות לקריאה זו.

הפנייה הייתה לגננות דווקא גם בשל ההבנה כמה החינוך בגיל הרך משמעותי וגם משום שדרך הגננת אפשר להגיע למשפחות הילדים ומתוך כך לקהילה היהודית כולה. גננות עכו ו"מטה אשר" יצרו מאגר מידע ושיתוף תכנים בין מחנכים יהודים בארץ ובתפוצות, מעין "קיבוץ יהודי אינטרנטי". השימוש במדיה בשנות ה-200 מתבקש, פשוט והכרחי. המאגר כולל היום 108 גננות ישראליות ו-99 גננות אמריקאיות.

היזמה משותפת לגנים הממלכתיים והממלכתיים-דתיים. הייחודיות של גננות החמ"ד ביזמה זו היא שהן מביאות באופן טבעי מתוך גנן את אורח החיים היהודי הדתי-שורשי החסר כל כך בתפוצות. למעשה הן יוצרות גשר וחשיפה לתכנים יהודיים במסורת "בית סבא" לכל היהודים בפזורה.

יוצאים לדרך

להלן דוגמאות לפעילויות לחיזוק הקשר עם התפוצות שנשלחו על-ידי גננות החמ"ד בעכו:

- ★ הגננת עליזה בן שושן מגן "מורשה" שלחה לתפוצות מצגת, ובה תיעדה סופר סת"ם בתמונות ובהסברים מפורטים על כל תהליך הכתיבה של ספר תורה.
- ★ הילדים בארץ ציירו וכתבו את הסיפור ההיסטורי של חג החנוכה. הם תיארו את הנסים ואת הגבורה היהודית ושלחו את הסיפור לארה"ב. שיתוף פעולה מעניין

ומיוחד התקיים בין הגן הממ"ד "פרפר" בעכו לגן "עקיבא" בדאלאס. הגנים התכתבו וכתבו יחד סיפור בהמשכים בעקבות הסיפור ההיסטורי של חג החנוכה.

★ לאור ההתנכלויות שהקהילה היהודית בתורכיה סובלת מהן התבקשנו על ידי הסוכנות היהודית להוסיף את הגננת של הגן באיסטנבול לרשימת התפוצה שלנו. לקראת ט"ו בשבט צולם אחד הגנים וקודם את הריקוד "צדיק כתמר", וכל הגננות קיבלו את הקישורית לסרט ב"יוטיוב". הגננת מאיסטנבול ראתה את הסרט ואמרה שהיא תתרגם את השיר לתורכית ותלמד את ילדי הגן שלה לרקוד. לאחר ט"ו בשבט קיבלנו סרט המתעד את הטקס המרשים שנערך בבית הכנסת המרכזי באיסטנבול לכבוד ט"ו בשבט ובו רואים את ילדי הגן רוקדים את "צדיק כתמר" בתורכית.

★ גני הילדים המשתתפים ב"פרויקט הכוכב" יצרו כוכבים אמנותיים. כוכבים אלה הוצגו ביום העצמאות

בארה"ב. בגן של פרלה בעכו יש עולים חדשים שהגיעו השנה לישראל. כדי לשלב בין יצירת קשר עם התפוצות ובין קירוב הורי הגן פנתה הגננת להורים שהם ציירים במקצועם וביקשה מהם לעצב את הכוכב. התוצאה היפהפייה לפניכם.

★ אל רשימת התפוצה שלנו הצטרף הגן של הקהילה הקטנה בסינגפור. לקראת ט"ו בשבט קיבלנו תיעוד של סדר ט"ו בשבט, ובו הילדים יושבים ליד שולחנות שקושטו בעלי בננה גדולים. גם מטורונטו המושלגת קיבלנו תיעוד של סדר ט"ו בשבט. בגלל תנאי מזג האוויר שם אי אפשר לטעת באדמה, ולכן הילדים שתלו פטרוזיליה בעציץ ...

★ גן "פרפר" יצר מצגת הדרכה להכנת שמן זית לילדי דאלאס, שביקשו גם הם להכין שמן, אך אין להם עצי זית. הגננות היצירתיות לקחו זיתים משימורים מישראל והציעו לילדים למעוך אותם ולהכין שמן.

★ באוסטין התאספו 200 ילדי הגיל הרך ולכל אחד מהם ניתן חופן אדמה, והם שמו אותו בעציץ גדול ונטעו בעציץ עץ, ועל העציץ נכתב "אנחנו אוהבים את ישראל".

★ ילדי הגנים בעכו אספו כסף ושתלו עץ על שם המרכז היהודי בדאלאס שהם נמצאים בקשר רציף אתו.

★ לאחר השרפה בכרמל הצטרפו הילדים בחו"ל לילדי עכו ואספו כסף לשתילת עצים בארץ.

★ גן בדייטון אוהיו שלח בדואר רגיל ספרון המתאר את הנעשה בגן ביום-יום. ילדי גן "מורשה" בעכו התרגשו מאוד לקבל את הספרון, והחזירו לחברים בארה"ב ספרון דומה. הילדים בישראל אף העתיקו את הכתב האנגלי המופיע בספרון שקיבלו.

★ נגנית חליל הצד הראשונה של תזמורת לואיוויל מגיעה מדי שנה לארץ ועורכת קונצרטים בגני הילדים בעכו חנים-אין-כסף. השנה היא אף הביאה עמה זמרת אופרה.

★ משפחות ילדי הגנים מארחות אורחים המגיעים לאזור לארוחת ערב, וכך נוצרים קשרי ידידות המתחזקים באמצעות האינטרנט.

- ★ משלחת גננות מהאזור יצאה לבקר בקהילות שונות בארה"ב. במשלחת זו השתתפו הגננות רוני תורג'מן ופרלה שיטריט מהמח"ד בעכו.
- ★ ראש העיר של עכו, מר שמעון לנקרי, תרם שמונים עצים, וילדי הגנים נטעו אותם וייסדו את "חורשת השותפות" שאליה יוזמן בעתיד כדי לטעת עץ כל אורח שיגיע.

- ★ בכל חג מחליפים גני הילדים איגרות ברכה וכן רעיונות לעבודת הגננת, ואפילו כותבים יחד סיפור.
- ★ השנה נאייר יחד עם גן בדאלאס את הסיפור "המדינה של ילדי הגן" מאת אמונה אילון, ואף נבנה פעילויות משותפות ליום העצמאות. בשנה שעברה קיבלנו מהקהילות סרטי ברכה מצולמים ליום העצמאות והצגנו אותם בטקס המרכזי של ילדי הגנים בעכו.

הרהורי סיכום

היזמה של "הבה נגילה גן" נותנת את פירותיה ברבדים שונים. הגננות היהודיות בחוץ לארץ שמחות ומצפות לקבל תכנים יהודיים על-פי ההלכה והמסורת היהודית שכה חסרים במרבית מוסדות החינוך היהודי בעולם. הקשר והזיקה לארץ של הגנים בחוץ לארץ גדל והולך, ומדי שנה מתחברות גננות נוספות למאגר זה. יש כוונה ליצור חיבורים מעבר לקשר הווירטואלי והתוכני ולקיים מפגשים בין הגננות שיבקרו בארץ ויתארחו בגני החמ"ד. הילדים בחו"ל נחשפים למורשת היהודית באופן נעים ומשתף, תוך הדגשת ערכי הערכות והאחדות של עם ישראל. הם מביעים רצון להגיע לארץ ולפגוש את החברים החדשים מעכו.

הילדים בארץ ובעולם חשים קירוב לבבות ממש, של "עם אחד ולב אחד". הם גדלים בתפיסה שאנחנו עם אחד ושיש חשיבות עצומה לאחדות עם ישראל.

יש רצון לארח ילדים מחו"ל בגני החמ"ד בעכו כשהם יגיעו לביקור. הטיב להביע את הקשר ילד באחד מגני החמ"ד בעכו. הילד הזה קיבל איגרת אישית מילד הגר באוסטין, ומה אמר הילד למראה האיגרת? "אני רוצה מאוד לפגוש אותו. אם אני אלך...ואלך...ואלך...האם אוכל להגיע אליו?".

היז'יה: רצף חינוכי גן-בי"ס

הגן הממ"ד "אתרוג", יקנעם
הגננת: זוהר גדסי
הסייעת: סיגל ענף
בית הספר הממ"ד "הדסים"
המנהלת: שפרה ג'הסי
המפקחת: מזל גורי

מטרות הפעילות

- ★ ילדי הגן יתנסו בחוויות נעימות בבית הספר.
- ★ ילדי הגן יצפו ללמוד בבית הספר.
- ★ ילדי הגן יחוו ביטחון לקראת המעבר לכיתה א'.

תחנה ראשונה

גן "אתרוג" הוא גן חדש שנפתח לפני שנה וחצי והוא צמוד לבית החינוך "הדסים" בעיר יקנעם. מאחר שהגן הוא ברובו גן חובה, הרצף החינוכי עם בית הספר הסמוך מתבקש.

המעבר לבית הספר בגיל שש, באמצע שלב ההתפתחות שבין גיל חמש לשמונה, הוא מלאכותי, והוא מקשה על הילד, משום שהוא קוטע אצלו תהליך התפתחותי ועלול להיות משברי. המעבר עלול לעורר פחד וחרדה אצל הילד ותובע זמן הסתגלות של הילד לבית הספר. תכנית

הרצף מאפשרת לילד ליצור היכרות ראשונית וחוויתית עם בית הספר ועם הצוות.

בצוות משותף, הכולל את המנהלת ואת הפסיכולוגית של בית הספר וכן את מורות כיתה א' ואותי, בנינו תכנית שנתית משותפת, שיש בה שילוב מותאם בין צורכיהם הפדגוגיים של שני שלבי החינוך של ילדי הגן.

עקרונות הרצף

- ★ בגן הילדים מתחיל תהליך הלמידה הפורמאלי של הילד, והמשכו מתקיים בבית הספר.
- ★ הצלחת התהליך החינוכי השלם מותנית בתפיסה החינוכית הרואה בכל שלב בחינוך חלק מהמערכת השלם.

- ★ יש להקל על הילד את המעבר מחטיבה לחטיבה תוך דאגה למעברים הדרגתיים שיבטיחו המשכיות וימנעו מן הילד משברים הנובעים משינוי.
- ★ בית הספר לומד להכיר את הילדים ואת הנעשה בגנים שהם לומדים בהם. הדבר מסייע להבטיח המשך ישיר לחינוך ולהשכלה שהילדים קיבלו בגן.

יוצאים לדרך

- ★ ילדי הגן משולבים בפעילויות בית-ספריות המתאימות לגילם: הצגות, ימי ספורט, הפסקה פעילה, פעילות לקראת החגים.
- ★ ילדי הגן לומדים להכיר את המרחב הפיזי של בית הספר: המעבדה, הספרייה, המחשבים.
- ★ ילדי הגן נוכחים באירועים מיוחדים, בטקסים, בהפסקה הפעילה, בפעילות ראש חודש, בקונצרטים.
- ★ ילדי הגן משולבים בגינון בית הספר.
- ★ ילדי הגן יכולים להשתמש במתקני בית הספר.
- ★ פעם בשבוע ילדי הגן מבקרים בחדר המחשבים של בית הספר ונהנים לשחק ולהתנסות בתוכנות הצויר והכתיבה.
- ★ פעם בשבוע לאורך כל השנה ילדי הגן הולכים לבית הספר לשעת ספרייה, בוחרים ספרים ומדפדפים בהם להנאתם ולאחר מכן מקשיבים לסיפור.
- ★ בכל ראש חודש ילדי הגן מוזמנים לטקס ולפעילות בנושא החודש.
- ★ ילדי בית הספר מקיימים פעמיים בשנה מופע קונצרט בגן. ילדי הגן מוזמנים לחדר המוזיקה בבית הספר ונהנים משיעור מוזיקה של ילדי בית הספר.

הרהורי סיכום

תכנית הרצף עם בית הספר הכרחית כדי להבטיח לבוגרי הגן מעבר קל וחלק לכיתה א'.

בעקבות תכנית הרצף וההיכרות עם בית הספר לאורך השנה בחרו הורים רבים לרשום את ילדיהם ל"הדסים". מתוך 32 ילדים נרשמו 90% ל"הדסים", ובכך הצלחנו במשימה "והעמידו תלמידים הרבה".

בתחילת השנה הנוכחית הגיעו ילדי גן "אתרוג" מהשנה שעברה לבית הספר בלי חששות וחרדות. הם הכירו את מבנה בית הספר, את צוות

המורים ואת המנהלת, והיה אפשר לראות כי הם מרגישים טוב ובטוח בבית הספר. המקום היה מוכר להם, והפרדה מההורים הייתה קלה.

היזגיה: הכנסת אורחים

הגן הממ"ד "רותם", כפר רתמים
הגננת: מינה אלפסי
הצוות: יעל אבני ואיילה שבתאי
המדריכה: פאני אסולין
המפקחת: גילה מויאל

מטרות הפעולות

- ★ הילדים יטמיעו את החשיבות של קיום מצוות הכנסת אורחים.
- ★ הילדים יקיימו את מצוות הכנסת אורחים.

תחנה ראשונה

מסירת ההזמנה לחבר

במהלך עבודתי כגננת למדתי שכאשר רוצים להטמיע בילדים ערך, מוסר השכל, דרכי התנהגות שונות ובעיקר חינוך למצוות צריך בסופו של דבר להגיע לשלב היישום. רק דרך יישום הדברים הילד מבין ומפנים את המסר שבסופו של דבר הופך לדרך חיים. לאחר שהערך לקיום המצוות בגן הפך להיות חלק בלתי נפרד מסדר היום, ניסיתי לחשוב על נדבך נוסף שייצור קשר בין הבית לגן על בסיס של קיום מצוות. בחרנו במצווה שקשה לקיים אותה במסגרת הגן - מצוות הכנסת אורחים.

יוצאים לדרך

לאורך כל השנה נקבעו שישי ימי אירוח אשר תוכננו מבעוד מועד. בכל יום אירחו ארבעה-חמישה ילדים כחמישה ילדים כל אחד. כך יצא שכל ילד מהגן אורח פעם בשנה. בכל פעם הקבוצות השתנו, וכך כל ילד פגש קבוצה אחרת מילדי הגן והגדיל את המעגל החברתי שלו.

לפני כל יום אירוח קיבלו ההורים לבתיים סיפור בנושא הכנסת אורחים. הילדים המארחים תכננו עם הוריהם פעילות המשך בעקבות הסיפור והכינו הזמנות אישיות לאורחיהם. סביב הסיפור הם פעלו בהנחיית ההורים ובתיווכם. ההורים היו יצירתיים מאוד, ובכל פעם הפתיעו מחדש. היו הורים שאפו ובישלו עם הילדים, המחזו את הסיפורים עם תלבושות מתאימות, יצרו בעקבות הסיפור יצירות מרהיבות ועוד... אחד הדברים החשובים היה התייעוד. ההורים התבקשו לתעד את הפעילות באמצעות תמונות וסרטונים. כמו כן הם קיבלו דפי תיעוד ומשוב, ובהם התבקשו ההורים והילדים המארחים לענות על שאלות כגון "איך נערכתם ליום האירוח?", "איך הרגשת כמארח?", "למי הייתם רוצים להודות בעקבות יום האירוח?". מובן

שניתן מקום להארות להמשך הפעילות.

ביום שלמחרת יום האירוח הוקמה בגן במה אישית. הילדים הוזמנו לבמה כדי לשתף את חבריהם בתחושותיהם ולהציג את התוצרים מיום האירוח. גם ביום זה נוצר הווי של שיתוף וקבלה שכן ביום זה כל הילדים חוו את חוויות האירוח של חבריהם. הילדים מציינים שנהנו והתרגשו מאוד לארח. ילד אחד מספר: "ממש חיכיתי לרגע שחבריי יגיעו, וכאשר הם הגיעו רציתי ממש לנשק אותם". וילד נוסף מציין: "כל הזמן עמדתי בחלון לראות אם הילדים מגיעים".

תחושות דומות אני שומעת גם מצד ההורים. בדפי המשוב הורים מציינים שזו חוויה סוחפת ומלאה התרגשות מתחילתה ועד סופה, שהפעילות העצימה את ילדם ותרמה להעלאת ביטחונו העצמי. ההורים נהנו לפעול יחד עם הילדים ולראות כיצד האורחים משתפים פעולה. יש תחושה שהילדים למדו לעומק מהי הכנסת אורחים ובמה זה כרוך והבינו את החשיבות הגדולה של מצווה זו.

חווית האירוח התמשכה מעבר ליום האירוח. הילדים התרגשו לפני האירוח, תוך כדי תכנון הפעילות, וגם לאחר האירוח, כשסיפרו על החוויות. במהלך הפעילות למדו הילדים על דמויות מופת שונות שהצטיינו בהכנסת אורחים, כמו אברהם אבינו, רבי חיים מבריסק, רבי ישעיה שהיה מכניס אורחים גדול, הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ, הגאון רבי שמחה הכהן ואחרים.

הרהורי סיכום

אני מוצאת את עצמי מלאה בתחושות של סיפוק ונחת בעקבות הפעילות המבורכת. מדהים אותי לראות איך הילדים צומחים בעקבות יום אירוח שכזה. יש ילדים שאינם באים לידי ביטוי בגן, אולם לאחר יום אירוח, שבו ילד כזה שימש מארח, אפשר לראות כיצד הוא עולה בגאווה לבמה האישית, מציג את תוצריו, מספר ומשתף בחוויות; זוהי העצמה אישית לשמה.

חשוב לציין שללא שיתוף פעולה מצד ההורים לא הייתה היזמה יוצאת לפועל. ההורים קיבלו על עצמם את תפקיד המארחים

ברצינות ראויה

לשבת. תוך כדי קיום הפעילות והרצון להשיג את מטרתה ראינו כי הקשרים החברתיים מתחזקים ומתעצמים בגן. באופן טבעי הילדים מגדילים את מעגלם החברתי. הפעילות הקנתה תחושה של קבלה ושייכות מצד המארחים ומצד המתארחים, וכמובן נוצר קשר של שיתוף פעולה הדוק בין ההורים לגן.

ממש "בית חינוך כמשפחה"!

היצגה: פינת לאום פעילה

הגן הממ"ד "פלגי מים", מעגלים, "שדות נגב"
הגננת: יערי אבינועם
הסייעת: זהבית מקטובי
המדריכה: אתי חזוט
המפקחת: יעל נוימן

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו את סמלי המדינה בהקשרים הרלוונטיים ובאירועים שונים.
- ★ הילדים ירגישו שייכות חברתית-לאומית.
- ★ הילדים יכירו ערכים חברתיים כמו חירות, יחסים בין אדם לחברו ועזרה הדדית.

תחנה ראשונה

עד שנה זו הייתה פינת הלאום פינה עם תמונות קבועות, ללא שינוי במהלך השנה, ומשום כך הילדים לא התייחסו אליה. חיפשתי דרך שבה אוכל לקרב את הילדים לפינת הלאום בפרט ולארץ ישראל בכלל, והגעתי למסקנה שכדי שפינה זו תהיה פעילה הילדים צריכים להיות שותפים בהקמתה.

יוצאים לדרך

בשלב הראשון פרסתי את נושא הלאום לאורך הציר השנתי, ובחרתי להתמקד בכל חודש ביחידת תוכן שונה, והצגנו תמונות הקשורות ליחידה ב"פינת הלאום":

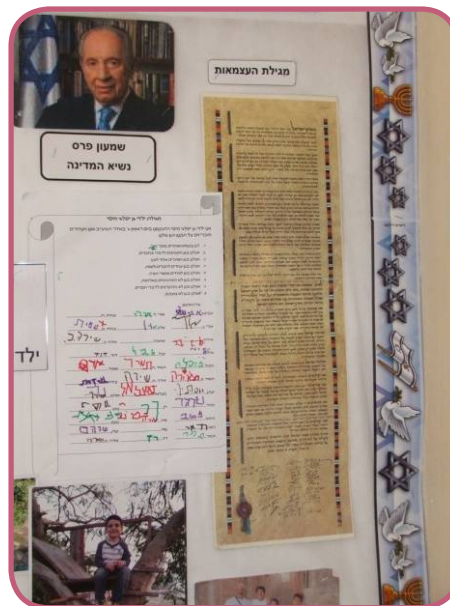
- ★ אלול: פתיחת שנת הלימודים - הצגת פינת הלאום לתלמידים
- ★ תשרי: הדגל והטלית
- ★ מרחשוון: חדשות אקטואליות - בעקבות חזרתו של גלעד שליט מהכלא התמקדנו בו
- ★ כסלו: המנורה והזית וסמל המדינה
- ★ טבת: תמונות של ילדי הגן מטיילים בארץ ישראל
- ★ שבט: ילדי הגן "מחבקים עץ" בארץ ישראל, "תפילת הנוטע" של הרב עוזיאל
- ★ אדר: מגילת אסתר, מגילת העצמאות ומגילת ילדי הגן

★ ניסן: מגלות לגאולה - "להיות עם חופשי בארצנו"

★ אייר: "תפילה לשלום המדינה" של הרב עוזיאל.

בתחילת השנה הצגתי לילדים את פינת הלאום בגן, את תפקידה ואת ייחודה. התמונות בפינה מתחלפות, והילדים שותפים בהקמתה ובשינויים בה. בהתחלה התבקשו הילדים, בשיתוף עם הוריהם, להביא חדשות משמחות מהעיתונות, ובכל חודש חידשתי משהו בפינה, ונתתי לילדים משימה לבית הקשורה לנושא. למשל, כשלמדנו על סמל המדינה ועל המנורה שלחתי את הילדים לחקור בבית על הסמל ועל המנורה, שכן שמתי לב שכשנותנים להם משימה המשוב גדול יותר. ואכן כמעט בכל נושא הילדים השתתפו בתכנים המתחלפים בפינה. בחודש טבת, כשלמדנו על האדמה, הילדים התבקשו להביא תמונות מטוילים שלהם בארץ ישראל. התמונות של הילדים הן חלק מפינת הלאום. וכך ניסיתי לקשר את הילדים לכל נושא בפינה.

הרהורי סיכום

גיליתי שהילדים אכן מתרגשים מאוד מהיותם משפיעים על פינת הלאום ושותפים לה, ושמתי לב שככל שמתקדמים במשימות יש השתתפות רבה יותר של ילדים.

תחנה אחרונה, אך לא סופית

כדאי לספר באספת ההורים על התכנית השנתית בפינת הלאום, לשתף את ההורים במשימות ששולחים הביתה ושבעזרתן נוכל לחדש את הפינה.

בשנים הבאות בע"ה אפרוס להורים את הנושאים החודשיים כדי שיוכלו להיערך למשימות השונות ולתכנן פעילויות המתאימות לנושאים.

היזמיה: בג"ה - בית גדרש הורים

הגן הממ"ד "כוכבה", שכונת "חומת שמואל, מנח"י
הגננת: כוכבה בן חמו
הסייעת: ליטל בהדורי
המדריכה הארצית: לאה לוי
המפקחת: תמר צדקיהו

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יתפסו את המבוגר כדמות משמעותית בחייהם.
- ★ הילדים יתפתחו באופן המיטבי בעקבות השיח החינוכי שבין הגננת להורים.

תחנה ראשונה

בשנה שעברה זכיתי להשתתף בתכנית "במ"ה - בית חינוך הורים" כתכנית פיילוט בגני. כאשר המפקחת שלי, הגברת תמר צדקיהו, העלתה בפניי את הרעיון, התלהבתי מאוד. רעיון התכנית תאם את השקפת עולמי - לחבק את ההורים ולהעשיר אותם בתכנים שיסייעו להם בתפקידם כהורים. ההתלהבות שלי לוותה גם בחששות מהעומס, מהקושי בארגון הפעילויות ומהחשש שלא יהיה שיתוף פעולה של ההורים (שגם כך עסוקים לעיפה).

בחרתי לעסוק בענייני חינוך מתוך תחושת אחריות כלפי הילדים ועתידם ומתוך צורך מתבקש של ההורים. בפגישות האישיות שאני נוהגת לערוך עם ההורים אני גם עוסקת בהדרכה הורית, ובעקבות כך בחרתי נושאים שיעניינו את ההורים ויסייעו להם, ואנו עוסקים בהם בסדנאות שאני מפתחת (בהנחייתה של הגב' לאה לוי, המדריכה הארצית).

מטרת התכנית היא ליצור שיח משותף על נושאים חינוכיים המעסיקים את ההורים וליצור במה משותפת ומפרה, הרואה בהורים ובמחנכים שותפים בחינוך הילדים. ההורים יוצאים מכל סדנה עם תובנות ועם ארגז כלים ליישום בבית, וכמובן יוצרים אתנו קשר כשהם זקוקים לחיזוק או להכוונה נוספת.

מהות התכנית היא זו: הגננת המנחה את הסדנה שואלת שאלות, מכוונת ומובילה, וההורים משתפים בתובנות שלהם. המנחה אוספת את התשובות, מסכמת ומוסיפה את התובנות שלה.

בסוף הסדנה הורים מכינים כריכים כדי
שילדיהם יאכלו אותם למחרת בבוקר בגן

יוצאים לדרך

אפשר לערוך סדנאות בנושאים שונים, כמו סדנה בנושא פתרון קונפליקטים בין הורים לילדים בדרך יצירתית. לקראת סוף השנה מתוכננת סדנה בנושא פעילויות אפשריות עם הילדים בחופשה הגדולה.

להלן אספר על חלק מהתובנות שההורים יוצאים אתן מהסדנה בנושא הבריאות, שבה עסקנו בעיקר בשאלת ה"איך?", שכן אנו מודעים לחשיבות של קיום אורח חיים בריא אך לרוב מתקשים ליישמו. עסקנו בשאלות

מעוררות מחשבה, כגון "מתי אנו מצליחים לשנות דברים בחיינו ומתי איננו מצליחים ליצור שינוי?", "מה גרם לנו להצליח ולשנות דברים בחיים?" ו"מדוע לא הצלחנו לשנות דברים שרצינו לשנות?". הגענו למסקנה שאם רוצים לעשות שינוי צריך לשנות את כיוון החשיבה, לנסות דרכים אחרות שלא ניסינו עד כה ולהיות עקביים. ההורים התבקשו לחשוב מה הילד שלהם אוהב לאכול, ואחר כך השווינו עם הדברים שהילדים אמרו לנו בהכנה לפעילות. ההשוואה הייתה מעניינת ומשעשעת.

חיפשנו מה עוזר לשנות הרגלים וגילינו דרכים מספר:

- ★ דוגמה אישית
- ★ התקדמות הדרגתית
- ★ פיתוח התחושה שהשינוי תלוי בנו, במה שאנו עושים כדי שהשינוי יתרחש
- ★ חשיבה חיובית
- ★ הסתכלות מזווית חדשה, בצורה אחרת מכפי שרגילים, חשיבה "מחוץ לקופסה".
- מהלך הערב לווה בהצגת סרטונים ומצגת ובעריכת שולחן מיוחד שבו הכינו ההורים בסוף הסדנה כריכי בריאות לילדם ליום המחרת.

הרהורי סיכום

לשמחתי חששותיי התבדו, והתכנית הצליחה מעל למשוער. היה שיתוף פעולה מדהים של ההורים שאף הגיעו בזוגות. התכנית תרמה גם לשיפור האקלים החינוכי בגן, שכן רוב ההורים הצליחו ליישם את מה שלמדנו בסדנאות. המיוחד בתכנית זו הוא שכל אחד מהנוכחים בסדנה תורם את חלקו מניסיונו האישי, שהרי במקום שקל להורה אחד קשה להורה אחר ולהפך. בסדנה כזו כל המשתתפים הם בחזקת לומדים ומלמדים, והגננת מנחה, מלווה, מסכמת ומוסיפה תובנות משלה.

זו הדרך המופלאה של "במ"ה" - הכול יכולים לתרום ולהיתרם. הייתה אווירה נינוחה, מתובלת בחוש הומור ומשולבת במשחקי סימולציה.

לאור הצלחת התכנית החלטתי להמשיך בכך גם השנה. בנוסף התחלתי להדריך גננות בנושא "במ"ה" במנח"י-ירושלים. בשנה זו משתתפות בתכנית 19 גננות שבפיקוחה של הגב' תמר צדקיהו, המעודדת פיתוח תכנית זו בגני הילדים.

מתגובות ההורים

אני פונה אליכם כאמא ובאשת
חינוך, אלא צאבו ליהיו עוצ
סצנאות באמה באצרכת החינוך
הכל היעלמים בצורה תצירה
וסצירה ערצמח החינוך ליהוא
הבסים עכור.

האדעק הלנה הוצגה ענ התכנית יהא"ה", והאמסגרתה
ניתנן ערהוי יעפי הענים הוצגאות וסצנאות הנולמים שונים
לע חינוך היעצים. הנולמים הוצגו בצורה חווייתית
ואצניית תוך השתתפות ערה לע הרומים, כואו עאלע
סצנה לבה הרומים עלו אלחקי תפקיטים יעצ-הורה
האצוון סיטואציות שונות. אנו ארגילים להתכנית תראה
ענו יבות הנוע חינוך יעפיו ונתנה אצנה עלאעות
וערציות הוצאות האדעק גיפוע היעצים. אנו חולבים
שיל אקום עתכנית זו בתוך הענים ושיל עלעבה
האדעק הלנה פעלמים אמספר, ובכל פעם עכצת הנולם
אחר.

היצגה:

חונך וחנך

הגן הממ"ד "מורן", יקנעם עילית
הגננת: אוסנת בוזגלו
הסייעת: בכורה ארגוב
המפקחת: מזל גורי

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ילמדו ויישמו את מצוות "ואהבת לרעך כמוך".
- ★ הילדים יועצמו הן כחונכים והן כחניכים.
- ★ הילדים יתאקלמו בקלות רבה יותר בגן.
- ★ הילדים החונכים ילמדו להיות אחראים.

ילדה בוגרת משחקת עם ילדה צעירה בחצר
ומלמדת אותה איך להחזיר כל משחק למקומו

תחנה ראשונה

לפני שלוש שנים התחלתי ביזמה של ילד בוגר החונך ילד צעיר. מכיוון שהגן שלנו הטרוגני - יש בו ילדים שזו שנתם הראשונה בגן, ויש ילדים שזו שנתם השלישית בו - נוצרים פערים, והדבר הצריך חשיבה יצירתית ומיידית. מחד גיסא היה עליי לפתור את בעיית הבכי ואת בעיית האי-התמצאות של הילדים החדשים במיקום הדברים בגן ובחוקי הגן, ומאידך גיסא רציתי לאתגר את הבוגרים ולהעצים אותם.

יוצאים לדרך

- הילדים החונכים מלווים את החניכים בכל הפעילויות בגן; למשל:
- ★ במפגש מראים להם איך לשבת ואיך להתנהג.
 - ★ בנטילת ידיים מראים להם איך ליטול ידיים ומסבירים להם שאסור לדבר אחרי הנטילה.
 - ★ בהפסקת האוכל עוזרים להם בהוצאת האוכל מהתיק.
 - ★ בכל פעילות ריתמוזיקה או מסיבה או בכל פעילות בזוגות כל חונך פועל עם חניכו.
 - ★ החונכים דוברים הרוסית עוזרים לחניכים דוברים הרוסית בתרגום דבריהם ובתרגום דבריי ודברי חבריהם מעברית לרוסית.
 - ★ ההורים מעורבים ביזמה ויועצים מי חונך של מי, שכן החונך והחניך נפגשים אחר הצהריים.

ילד אוחז בידה של חניכתו לאחר
שהלביש אותה לקראת טיול בטבע

הרהורי סיכום

העזרה וההדרכה של החונכים הצעירים זיכתה אותם בלמידה
ובעצמאות. הרעיון ממריץ את הבוגרים להתנהג כראוי כדי לקבל
את התפקיד, החניכים נרגשים וההורים מאושרים.

הרעיון בלט בחג החנוכה, כשחונך לקח את חניכו והראה לו איך
לרקוד או הביא אותו לרקוד במעגל. אמה של אחת החניכות כתבה
לצוות איגרת ברכה ושלחה במתנה עציץ לגן לאות תודה על
היזמה.

הגן הממ"ד "חצב", מעלה הגלבוש
הגננת: יפה וולך
הצוות: חנה לכר ושירי שטיין
המפקחת: צביה שולרופר

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יזהו חרוזים וייהנו מחריזה.
- ★ הילדים יזהו צלילים, יבודדו אותם וישוו ביניהם.
- ★ הילדים ירחיבו את אוצר המילים שלהם במילים מעולמות התוכן הקרובים להם.

תחנה ראשונה

רציתי לפתח חשיבה, סבלנות ויכולת אוריינית מתוך חיבור משמעותי לעולמו של הילד ולסביבתו.

יוצאים לדרך

ה"שיר-סיפור" התהווה בשתי דרכים:

דרך אחת: אני כתבתי את שמות הילדים בטורים, וכל ילד זיהה את שמו (בחלק הזה היה על הילד לעבוד על מידת הסבלנות עד שהגיע תורו). לאחר מכן הכנו רשימת מילים שמתחילות בצליל הראשון של שם הילד וכן רשימת מילים המסתיימות באותו צליל. תוך כדי כך עלו הרבה דברים נוספים והתייחסנו גם אליהם. בשלב הבא התחלתי את השיר-סיפור עם המילים שהילדים אמרו, והם נכנסו לאווירה, והתוצאה הייתה פשוט מקסימה.

דרך שנייה: הילדים הציעו שרשרת של מילים וחיברנו מהמילים שנאמרו את השיר-סיפור.

הרהורי סיכום

הילדים נהנו מאוד, ועדיין נהנים. אנחנו חוזרים ומספרים את השיר-סיפור שלהם בשעת הארוחה, במפגש או סתם כשמתחשק. כמה פשוט לעודד פעולות אורייניות כשהחוויה והעניין קרובים כל כך לילדים!

דוגמאות ל"שיר-סיפור"

אלעד הלך עם הגגיד, וישב בתוך הכד.
הוא קרא גם לשפרי ששיחק לו עם אפרי.
כולם הלכו לבית הבד, וראו שם את הצייד.
הצייד תפס פרפר, ועל העץ ישב נקר.
ולידם עץ עתה. עתה עץ והסתכל,
ולפתע השתעל.

פהחלון ראה בלון שהחזיקה ציון.
ביד אחת החזיקה בלון, וביד השנייה אכלה פלון.
הפלון היה פעים והיו לו גרעינים.
פתאום הגיעה נפלה, קצת עיפה קצת עצלה.
ולידה עצדה פילה, ועליה ישבה הילה.
הילה פופסה לה על העץ, ופצצה לה שם פופץ.
על העץ היה קן, בתוכו ישבה ירדן.
איך זה ייתכן?
ירדן קראה פיד לבן, הם הפעינו את הפפען.
הם הפוחו ריח פוב, שהגיע פקצה הפחוב.
הם קראו פוב להילה, ואכלו פחד את הפחלה,
להילה הפיתה פפלה עם פלפלה,
פנראתה פפז כלה.

לדוד היה ידד,
שאתו שיחק תפיד.
הידד היה אפיה,
שקראו לו ניר.
דוד וניר נסעו לאילת,
ופגשו שם את שילת.
שילת ישבה ליד הדלעת,
וחלתה לה בפפעת.
הלכה שילת לדורך בגת,
ופגשה שם את אפרת.
פתיחן פפבו ופפחוק,
ולפתע, אידה קפפע...
פתאום הפפץ נפץ,
שילת, אפרת וגם נפץ
פפבו בגינה פפפיים ורפץ.
פפבו פפבו ופפפפו.
פפחוק ראו את פוהם
פפפיק פיד את נופם.
פפזרו כולם לפפלה גלפוע,
ופפדך פפפו את הפפפוע.

רבקה לנגזם, מדריכה למוזיקה

היז'יה: שילוב מוזיקה בסיפור הקראי

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו היטב את סיפורי המקרא.
- ★ הילדים יפנימו את סיפורי המקרא באמצעות אפקטים קוליים/כליים, שירים ויצירות מוזיקליות.
- ★ הילדים ילמדו להביע את עצמם באופנים יצירתיים שונים.

תחנה ראשונה

סיפורי המקרא הם בסיס לאמונה, לאורח החיים ולדרך שבה אנחנו רוצים שילדינו ימשיכו לצעוד. לצורך זה אנו מספרים את הסיפור בדרך שתכבוש את לב הילד ומציגים ויוצרים בעקבות הסיפור. המוזיקה בסיפור מוסיפה ממד רגשי וגורמת לילד להפנים את משמעות הסיפור.

באיזה אופן אפשר לשלב את המוזיקה?

- ★ מוזיקה כלית יכולה לתאר מקום התרחשות, תופעת טבע, אווירה, אירוע.
- ★ הפקות קוליות ו/או כליות יכולות לתאר מילים אנומטופיות, מקצב חוזר וסוגי התקדמות.
- ★ קטע מנוגן בכלי יכול ללוות את התבנית החוזרת.
- ★ מוזיקה כלית יכולה לתאר את אופייה של הדמות, את אופן התקדמותה, את מצב רוחה וכן שינוי בגוני קולה.

יוצאים לדרך

להלן המלצות לשלבי הפעילות לאחר בחירת הסיפור:

1. כדאי שהגננת תקרא פרשנויות שונות על הטקסט ותלמד אותו היטב כדי שאכן נשריש בילד את התובנה הנכונה מהסיפור. חשוב מאוד למצוא נושאים שיש לתת עליהם את הדעת, כמו מצוות, ערכים, מנהגים, השוואה בין עבר להווה, הרקע שבו הסיפור מתרחש והאופן שבו אפשר לחבר את הסיפור לעולמם של הילדים.
2. כדאי לחלק את הסיפור לקטעים קצרים ומשמעותיים בהתאמה ליכולת הקשב של הילדים. ילדים צעירים אינם יכולים לחזור בדיוק ובהרחבה על תיאורים רחבים ועל דיבור רב, ולכן כדאי להנחות אותם לשחזר בהמחזה את השתלשלות העניינים העיקריים, בליווי דיבור קצר בלבד.
3. יש להקדיש מחשבה לשאלות כמה ואילו פסוקים מן המקרא כדאי לצטט.
4. כדאי לחשוב עם הילדים על כל דמות ועל אפיונה.
5. אפשר לתאר בפנטומימה או בהצגה תמונה או דמות מתוך הסיפור.
6. כדאי לרשום את רצף הנושאים במחזה.
7. המשתתפים יציעו דמויות או התרחשויות שאפשר לתאר בצלילים.
8. כדאי לעסוק בתיאור הדמות/התמונה ולחשוב אילו כלי נגינה מתאימים לתיאורה.
9. יש לחפש יצירות מוזיקליות שיש בהן האלמנטים שבחרנו כדי לתאר את הדמויות. הקריטריונים של תכנית הליבה במוזיקה יכולים לעזור לנו בבחירתנו. כדאי גם להיעזר במדריכה או במורה למוזיקה.
10. יש לערוך את המוזיקה בדיסק בסדר המתאים למהלך המחזה (יש לזכור שאת המוזיקה משקיטים בהדרגה ולא קוטעים).
11. יש לחלק את התפקידים: מפעיל מערכת השמע, מעלה המסך, הסדרן, מוכר הכרטיסים, השחקנים הראשיים, המלווים המוזיקליים. כל קבוצה מכינה את התפקיד שלה.
12. מומלץ לערוך דיסק שבו יש ליווי בכלי הקשה או במוזיקה לפנטומימה ולהמחזות של הילדים.
13. יש להשמיע את המוזיקה לילדים תוך כדי סיפור העלילה.
14. כדאי להכין סמלים לכל תמונה ברצף המחזה: מציירים את הסמלים על בריסטול בסדר שבו הם יופיעו במחזה ומציגים אותו לילדים. זו דרך נוספת העוזרת לזכור את הסדר גם לגננת ובעיקר לילדים.
15. כדאי לקיים פעילויות מגוונות בעקבות הסיפור: הבעה ביצירה - ציור, כיור, פיסול - ומשחק בארגז החול עם הדמויות ועם הסיטואציות המתוארות בסיפור.

דוגמה חזותית לשילוב המוזיקה בסיפור "חוני המעגל"

התחילו גשמים מנטפין.

(2) פיציקטו

אמר: "לא כך שאלתי, אלא גשמי בורות, שיחין ומערות."

1

מעשה שאמרו לו לחוני המעגל:
"התפלל שירדו גשמים."
התפלל ולא ירדו גשמים.
מה עשה?
עג עוגה, ועמד בתוכה, ואמר לפניו:
"רבונ של עולם,
בניך שמו פניהם עלי, שאני כבן בית לפניך,
נשבע אני בשמך הגדול,
שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך"
(1) ברכנו ה' אלוקנו

ירדו כתיקנן.

(4) גשם גשם – עיבוד נועם שריף

עד שיצאו ישראל מירושלים להר-הבית מפני הגשמים.
באו ואמרו לו: "כשם שהתפללת עליהם שירדו, כך
התפלל שילכו להן"

התחילו לירד בזעף.

(3) פולקה רעמים וברקים /י שטראוס

אמר: "לא כך שאלתי, אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה"

ענה להם חוני: "עליכם להודות תחילה לה'
על גשמי הברכה שמנעו בצורת".

מיד נשבה רוח,

פיזרה את העננים ושמש נעימה

"יבשה את הארץ.

(מסטה, תענית ג'ח)

(5) פיוט תפילת גשם

הרהורי סיכום

הפקה מוזיקלית כזאת נראית אולי מסובכת, אבל אם נתחיל לשלב את המוזיקה בשניים-שלושה סיפורים מדי שנה, נרחיב את המאגר המוזיקלי ונהפוך שילוב זה לדרך עבודה. זו תהיה חוויה מכוננת לילדים ולנו.

היזגיה: "יום סבתות"

הגן הממ"ד "גן רחל", כפר חב"ד
הגננת: רחל לרר
הסייעת: אביבה צוברי
המפקחת: רבקה מלוב

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יחוו יום מיוחד שכולו פעילות עם סבתא.
- ★ הילדים יעמיקו את הקשר עם סבתא.

תחנה ראשונה

את מפגש "יום הסבתות" החלטתי ליזום כדי ליצור עוד קשר בלתי-אמצעי עם חלק מהמשפחה שלא תמיד אנו נפגשות אתו תדיר. לסבתא יש תפקיד משמעותי מאוד במשפחה, אך לא תמיד היא מתגוררת קרוב לנכדיה. מפגש שכזה מקרב את הסבתא לנכדיה.

יוצאים לדרך

ההכנות מתחילות לפני היום המיוחל. אנו מכינות דקלומים ושירים מיוחדים משלנו לסבתא (יש לנו בגן חב"ד מבוחר שירים שחיברתי לנושאים שמתאימים לנו).

שבוע לפני המפגש נשלח הביתה דף עם בקשה שכל ילד יתאר את הסבתא שלו שהיא "הסבתא הכי טובה" בעולם.

הדף כולל -

- ★ מאכלי סבתא;
- ★ דברים שאני אוהבת לעשות עם סבתא;
- ★ תרופות סבתא.

ביום המפגש, כשסבתא מגיעה לגן, היא מקבלת תג מקושט ויפה ועליו שם הילד שהיא סבתא. סבתא אחת אומרת דבר תורה, ואחר כך יש פעילות משותפת של ריתמוזיקה.

השלב הבא במפגש הוא ארוחה משותפת ממעדני מטבחן של כל הסבתות. כל סבתא מביאה לכן מתבשיליה. לאחר ברכת המזון מכינים עבודת יצירה בצוותא עם הסבתות. לעתים אני מזמינה הצגת תיאטרון בובות. הגננת בת סיני ג'יבלי, שאימצה את הרעיון, מוסיפה רעיונות נוספים לפעילות עם הסבתות: תפילה משותפת של ילדים וסבתות בגן הילדים, עריכת סדנה להכנת קרם פנים או קרם גוף, הכנת הופעה לכבוד הסבתות, הקראת סיפור או המחזתו על ידי אחת הסבתות.

מפגש סבתות ואמהות בגן של תמי ג'יבלי,
יד-בנימין

היזקה: "ני אני ונה שני?"

הגן הממ"ד "ברוש", מושב בית יוסף
הגננת: ציפי יוסף
הסייעת: צפורה זאכי
המפקחת: צביה שולרופר

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יועצמו בעקבות ההתייחסות האישית.
- ★ הילדים יעמיקו את הקשר בינם לבין זהותם, משפחתם וגנם.
- ★ הילדים יפתחו שיחה בינם לבין עצמם ועם הוריהם.
- ★ הילדים יכירו את משמעות שמם ושמות חבריהם.
- ★ הילדים יכירו שירים וסיפורים בנושא.
- ★ הילדים יצרפו את הוריהם כשותפים בתהליך העשייה בגן.

תחנה ראשונה

לכל איש יש שם שנתן לו א-לוהים ונתנו לו אביו ואמו... (זלדה)

מתוך הרצון להעצים את הילד ולהתחבר לעולמו בחרתי השנה לפתח כיוון חדש, שבו הילדים יחקרו את שמם הפרטי ואת שם משפחתם, ובכך ליצור היכרות משמעותית יותר עם הילדים ועם משפחותיהם ולחזק ולהעמיק את הקשר של הילד למשפחתו ולזהותו ואת הקשר שלנו לגן.

יוצאים לדרך

פעילויות רבות התקיימו סביב היזמה, חלקן בגן וחלקן בבית:

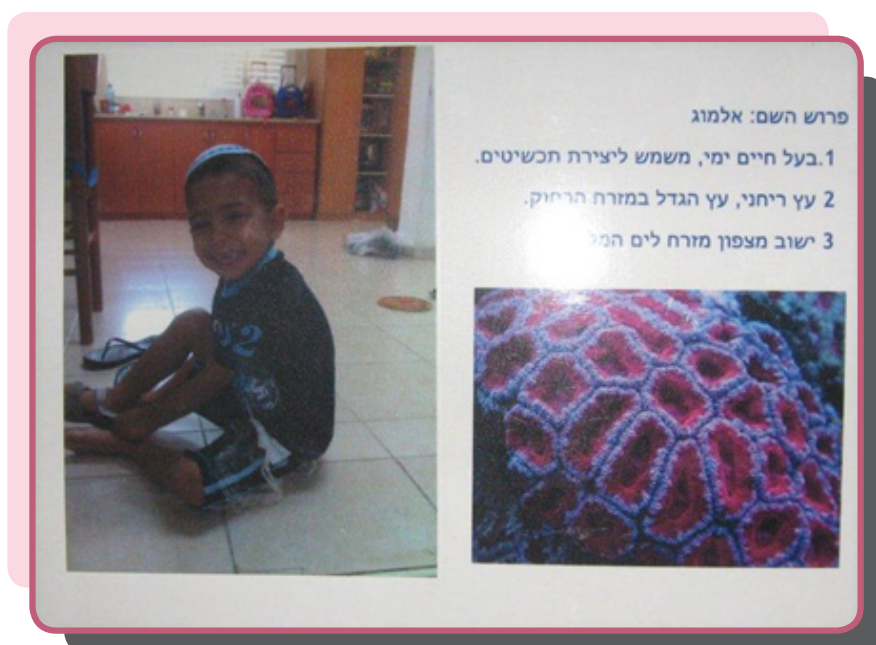
- ★ **הקשר בין הילד לשמו:** הילדים ביררו עם הוריהם את משמעות שמם. אם הם נקראו על שם קרוב משפחה, הם שמעו סיפורים על האדם שהם נקראו על שמו. אם הם נקראו בשם דמות תנכית, הם הכירו את תכונותיה. אם שמם מציין אבן יקרה, הם למדו על תכונותיה, וכיוצא בזה. לאחר מכן הם

הכינו שלט של שמם, תמונתם וההסבר לשמם. השלט נתלה על לוח שהוקדש לנושא. על אותו לוח תלו הילדים גם את שמותם בעקבות פעילות שנערכה בגן: כל ילד מצא את אותיות שמו בעיתון, גזר והדביק אותן ועיטר אותן ב"טוליפ". סיפור שם הילד בא לידי ביטוי גם בצורה מילולית: כל ילד הסביר לילדי הגן את משמעות השם שלו. באמצעות שמיעת סיפורי השמות של ילדי הגן נוצר קשר מיוחד בין הילדים למשפחות חבריהם, ועולם הידע שלהם הורחב והועמק.

★ **התייחסות מיוחדת לשמות הילדים:** ביום המשפחה התמקדנו בשמות המשפחה. חיפשנו שמות משפחה זהים של ילדי הגן שאינם קרובי משפחה. כמו כן הכנו שלט לדלת הכניסה עם שם המשפחה. בסוף השנה קיבל כל ילד דיסק על הנושא עם שמות הילדים ומשמעותיהם ועם תמונות הילדים בפעילויות השונות. מסיבת הסיום גם היא נקשרה לשמות הילדים.

★ **סיפורת בנושא השמות:** הילדים הקשיבו לסיפורים העוסקים בשמות ילדים ובשמות החיבה שלהם; לדוגמה: "תגידי איך קוראים לך" ו"שמות מוזרים".

★ **פעילות אוריינית עם השמות:** ביצענו משימות אורייניות של דיאגרמות ב"לוח מי בא לגן", כגון רישום שמות הילדים על פי האות הפותחת או הסוגרת או על פי מספר הצלילים או על פי מספר האותיות בשם וכדומה.

היזגה: "יחד שבי ישראל"

הגן הממ"ד "פעמונית", יקנעם
הגננת: רבקה דנה
הסייעת: אסתר זגיר
המפקחת: מזל גורי

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ילמדו את המורשת היהודית.
- ★ הילדים יישמו את מצוות הכנסת אורחים.
- ★ הילדים יכבדו את אורח חייו של האחר.
- ★ הילדים יחוו בחשיבותה של הישיבה בצוותא.

תחנה ראשונה

הגן שלנו סמוך לגן ממלכתי שחלק גדול מילדיו הם ילדי עולים מחבר העמים, שאינם מכירים את מסורת ישראל. לכן החלטנו, הגננות, ליצור שיתוף פעולה בינינו, וזה שלוש שנים שאנו מזמינים את ילדי הגן הממלכתי לפעילויות חווייתיות סביב מועדי ישראל.

יוצאים לדרך

לקראת כל חג או מועד אנו מזמינים את ילדי הגן הסמוך ומלמדים אותם את ההלכות ואת המצוות הקשורות בחג או במועד בשיר, בסיפור, במחזה ובפעילויות חווייתיות. לפני ראש השנה הלכנו יחד לבית הכנסת הקרוב לגן, שמענו את השופר והסברנו על הימים הנוראים. בחנוכה למדנו בצורה חווייתית את מנהגי החג. בפורים למדנו על מצוות החג. לפני פסח חגגנו בצוותא את הסדר "כהלכתו", על פי כל סימניו. בל"ג בעומר יצאנו לפיקניק משותף ביער, וכמובן בחג מתן תורה ערכנו טקס בבית הכנסת.

הרהורי סיכום

עשייה חינוכית זו מעניקה תחושת שליחות מדהימה וסיפוק גדול. שני הגנים יצאו נשכרים. ילדי הגן שלי הפנימו ערכי נתינה והכנסת אורחים. החיוך של הילדים, תגובותיהם והתייחסותם לכל מפגש משותף העידו על הידיעות הנצברות ועל התקרבותם של הילדים למסורת היהודית.

הגן הממ"ד "רננים", טבריה
 הגננת: כוכבה דיין
 הצוות: דליה כהן וחדוה ידי
 המפקחת: מזל גורי

היז'ה: הכנת תרופות צמחי מרפא

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו את הסביבה הקרובה ויפתחו מודעות וזיקה לטבע.
- ★ הילדים יפתחו את החושים ואת יכולת ההתבוננות והחקר.
- ★ הילדים יפתחו מיומנויות מוטוריות הקשורות לעיבוד הגינה ולייצור התרופות.
- ★ הילדים יפתחו מיומנויות אורייניות ומתמטיות תוך כדי הכנת התרופות.
- ★ הילדים יעמיקו את הקשר הבין-דורי.

תחנה ראשונה

בגן שלנו הילדים מתחנכים לאור ערכים המייחסים חשיבות לדת, לחברה ולשימור הסביבה. כל זאת בשיתוף הצוות וההורים. במסגרת תכנון הגינה בגן חשבנו גם על שתילת צמחי תבלין. מאחר שהגן שלנו נמצא בעיר טבריה, שבה נמצא קבר הרמב"ם, התפתחה שיחה על צמחי מרפא על-פי תורת הרפואה של הרמב"ם. בעקבות השיחה החלטנו לייצר תרופות מצמחי מרפא בשיתוף הסבתות של הגן. במשך השנה עסקנו בגידול ובהכרה של צמחי תבלין והשימוש בהם בפעילות רב-תחומית חינוכית, אוריינית, מתמטית ומדעית.

כתישת רוזמרין

יוצאים לדרך

בעונת הסתיו הקמנו את הגינה: ניקינו את השטח, ניכשנו את העשבים והכנו ערוגות לזריעה ולשתילה בעזרת ההורים. אבא של אחד הילדים הוא גנן, והוא יעץ לנו כיצד ומה לשתול. שלב זה לווה בניסויים מדעיים שונים ש"צמחו מהשטח", כמו בירור השאלות לאן נעלמו זרעי הגזר שזרענו ומה נעשה כדי לשמור על אלה שנותרו בשטח. תוך כדי המעקב

אחר השתילים הרכים נוצר ליכוד רגשי וחברתי בין הילדים בשל הצלחת המשימה והשמחה שבאה בעקבותיה. הילדים למדו להכיר את הצמחים וראו כיצד הפרח הופך לפרי.

בעונת החורף כבר היו צמחי התבלין מוכנים לקטיף, ולכן יצרנו קשר עם דור העבר במסגרת "עבר מצמיח עתיד". הילדים העבירו קלסר של "תרופות מצמחי מרפא" בין הסבתות וביקשו מהן לכתוב מתכון או סגולה מצמחי מרפא. בעבר היו צמחי המרפא אמצעי טיפולי נכבד ועיקרי ברפואה, וגדולי הרופאים,

כמו הרמב"ם, השתמשו בהם. הדבר השתנה כשהצליחו לבודד במעבדות חומרים מסוימים מצמחים ולייצר חומרים אלו בצורה סינתטית. אפשר להשתמש בכל חלקי הצמח בהתאם לחומרים הפעילים שבו, וזאת בכמה דרכים: חליטה, משרה, הרתחה, מיצויים אלכוהוליים ומשחות.

השתמשנו בצמחי התבלין לשתיית תה. הילדים טעמו תה בטעמים של נענע, לואיזה, שיבה ולימונית. במשך הזמן הכנו טבלה וכל ילד בחר את התה שהוא מעדיף לשתות. בתקופה זו ביקרנו בבית בד ובחוות תבלינים כדי להעמיק ולהרחיב את היריעה.

לאחר מכן הילדים כבר היו מומחים בנושא, והם הכינו ערכה מעשה ידיהם ליום המשפחה:

- ★ סבונים מרוזמרין
- ★ ערכת עיסוי מרוזמרין, משמן שקדים וממרווה
- ★ תרופה לעצירת דם מרוזמרין שהילדים כתשו במכתש ועלי
- ★ חליטת צמחי תבלין.

ההורים נהנו גם ב"ערב הורים" בנושא **תבלינים ומרפא**. הערב כלל הרצאה מאלפת של נטורופת בנושא

"צמחי תבלין בסביבה הקרובה על פי הרמב"ם". הכיבוד שהכינו ההורים היה על בסיס פיתות וסלט עם צמחי תבלין וירקות. הערב היה מהנה מאוד והשאיר טעם של עוד, תרתי משמע.

בעונת האביב ניצלנו את שפע הירקות שצמחו בגינה להכנת סלטים. ביקרנו גם בבית הספר שהילדים יעברו אליו בתום הגן ובו עוסקים בצמחי המרפא של הרמב"ם, וכבר נוצר חיבור מעניין בין הגן לבית הספר.

במרפאת הגן הכינו הילדים אריזות צמחי מרפא וכן ספר תרופות לפי סדר ה-א-ב'.

בעונת הקיץ השתמשנו בזעתר שגדל בגינה כדי לאכלו עם פיתה שהכנו בטבון. לאחר שקצרנו את היבולים, אספנו את הזרעים לשימוש בשנה הבאה.

הכנו חוברות לילדים בשם "צמחי מרפא", ובהן תיארו את הסגולות שאספנו מהסבתות, בצירוף ציורי הילדים.

הרהורי סיכום

בעקבות היזמה נוצר קשר טוב ופורה עם הסבתות, וההורים היו אף הם שותפים מלאים ליזמה. הדוא"ל היה אמצעי מצוין לשיתוף ההורים בעשייה הנהדרת בגן. שלחתי להם הודעות, עבודות ותמונות שבהן אפשר לראות במה עסקנו ביום או בשבוע מסוימים. כמו כן קיבלתי תגובות והצעות ליישום (כל זאת בלי לבזבז נייר מיותר).

הילדים יצרו קשר עם הסביבה החקלאית הקרובה וגם עם עירם טבריה, שבה נמצא קבר הרמב"ם. בתוך כל נושא שילבתי סיפורים על חיי הרמב"ם ועל אישיותו.

ותן בלבי לשמוע בקול חכמים אמיתיים החפצים ללמדני בינה

כי שדה החכמה גדול ורחב. (הרמב"ם, ספר "מרפא הבושם")

הגן הממ"ד "שלהבתיה", חברון
הגננת: רחלי ונינו
הסייעת: יוכבד סונגטט
המפקחת: ציונה בן חמו

היזמה: פיתוח החשיבה בגן

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ירכשו כלים להתמודדות עם מחשבות ועם רגשות העולים ממצבי לחץ ומצוקה.
- ★ הילדים ילמדו לתכנן למידה/פעילות ולהתארגן לקראתה, וכן ילמדו להסיק מסקנות ולהפיק לקחים תוך כדי למידה ואחריה.
- ★ הילדים יכירו כלים ל"חשיבה רחבה" כדי לייעל את חשיבתם המטא-קוגניטיבית.

תחנה ראשונה

אחד התחומים המשמעותיים שחשוב לי לפתח בגני הוא החשיבה. זאת תוך מתן דגש למודעות לתהליכי החשיבה האישיים של כל ילד ולשיפור יכולתו לחשוב חשיבה מטא-קוגניטיבית.

מהי מטא קוגניציה? ברנקו וייס סובר כי מטא-קוגניציה היא מודעות לחשיבה המתרחשת תוך כדי ביצוע מטלות ספציפיות ושימוש במודעות זו לשם פיקוח על מה שעושים. החשיבה המטא-קוגניטיבית יכולה לבוא באופן של הצבת נקודות לחשיבה על פעולה שרוצים לבצע או שכבר בוצעה, וכן על ידי שאלת שאלות שתתייחסנה לתהליך הפעולה או לתוצר שלה. חשיבה מטא-קוגניטיבית יכולה להיות אמצעי להתמודדות הן מבחינה שכלית והן מבחינה רגשית.

פיתוח החשיבה, כפי שיוצג להלן, מגבש אצל הילד התייחסות חיובית כלפי עצמו ומתוך כך מחזק את המוטיבציה שלו ללמוד ואת האמונה שלו ביכולותיו.

יוצאים לדרך

כיצד זה נעשה?

- ★ **יום הולדת:** כל ילד מתכנן בעצמו, בפגישה אישית עם הגננת, את יום הולדתו. במהלך התכנון ולאחר יום ההולדת תישאלנה שאלות המפתחות חשיבה מטא-קוגניטיבית; למשל: מה הן ציפיותי? האם הכול פעל כמתוכנן? האם היה כדאי לתכנן אחרת? ועוד.
- ★ **רוטינת חשיבה אישית:** כאשר אני מזהה אצל ילד בגן קושי שחוזר על עצמו ושהילד אינו מצליח להתמודד אתו בכוחות עצמו, אני מזמנת אותו לפגישה, ובה אנו משוחחים יחד על הקושי. אנו מבררים איך הילד מרגיש לגבי הקושי ואיך היה רוצה להרגיש בגן, וחושבים אילו דרכים יכולות לעזור לו.

להתמודד עם הקושי. אם הילד מעוניין, אני מכינה אתו טבלה, ובה הוא נותן לעצמו מדבקה בכל פעם שהוא מתגבר על הקושי. ההתגברות על הקשיים נעשית בעזרת הכלים שחשבנו עליהם או בדרך אחרת. לאחר כמה פעמים שבהם הצליח הילד הוא יכול לבחור לו פרס מסלסילה המיועדת לתגמול מי שסיים טבלאות של "התמודדות אישיות".

★ **רוטינות חשיבה קבוצתיות:** כאשר יש קושי המשותף לכמה מילדי הגן אני מבררת עמם כיצד הם מרגישים לגבי הקושי וכיצד היו רוצים להרגיש ומה הפתרון של כל אחד לבעיה. השיחה עצמה כבר מתווה את הדרך לפתרון. גם אם הילדים אינם מסכימים על פתרון אחד, אני שומעת אותם לא פעם משוחחים על היתרונות או על החסרונות של הפתרונות השונים. לעתים גם קורה שילד בוחר לנסות פתרון שחברו חשב עליו מתוך הבנה כי הפתרון של חברו "מוכיח את עצמו".

★ **יומן חשיבה לפתרון בעיות חברתיות:** מטרת יומן זה היא לשפר את האקלים בגן וליצור אקלים מיטבי. כאשר יש ויכוח או מריבה בין ילדים בגן אנו חושבים כיצד אפשר לפתור את הבעיה, והנחות היסוד הן ש"לא פותרים בעיות בדרך של מכות". הילדים יושבים ומשוחחים. תחילת השיחה היא באמצעות התיווך שלי. אנו בודקים מה הבעיה ומה הן האפשרויות לפתרונה. לעתים הילדים מגיעים בעצמם לפתרון ולעתים הם מגיעים לכך בעזרת חבריהם לגן. לאחר מכן אני מצלמת את האירוע המומחז על ידי הילדים. התצלומים מאוגדים ליומן פתרון בעיות, ובו מרוכזים פתרונות שמצאו הילדים, כמו ויתור, "תור-תור", משחק משותף ועוד. אם פורצת שוב מריבה הילדים יכולים להיעזר ביומן או למצוא פתרון באופן עצמאי.

★ **פעילות חופשית:** במרכזים השונים בגן נדרשת לעתים חשיבה מטא-קוגניטיבית. חשיבה זו נעשית לצורך למידת עמיתים בהתאם לצורכי הילדים העולים בזמן הפעילות. כאשר הילדים יוצרים יצירה או מבנה שכדאי שיתועדו לצורך למידת עמיתים, אני מבקשת מהילדים היוצרים ליצור מעין "סיפור ברצף" של שלב אחר שלב בבנייה או ביצירה. אני מבקשת מהם לצייר את השלבים השונים או מצלמת אותם ותולה את הציורים ואת התצלומים על הלוח במרכז, והילדים מנסים ליצור על פי הדוגמה או בעקבותיה. כאשר ילד רוצה ליצור עבודה כשל חברו ומתקשה בכך, אני מבקשת מהחבר לשחזר את שלבי העבודה כדי שחברו יוכל ללמוד את דרך העבודה. דוגמה נוספת היא יצירת מבנה שאינו יציב. אני מבקשת מהילדים לשחזר שלב אחר שלב בבנייה ולגלות היכן הבעיה וכיצד אפשר לפתרה. כיוון שלא כל הילדים מעוניינים בתהליך זה, אני משתדלת לשמור על הזכות של הילד להחליט אם הוא רוצה להיות שותף לפעילות זו או לא.

★ **עידוד ופיתוח חשיבה מטא-קוגניטיבית עקב מציאות חיצונית המתרחשת מחוץ לכותלי הגן:** בזמן מתיחות עקב התרחשויות ביטחוניות או מדיניות ביישוב, או כאשר אני רואה צורך בעיבוד רגשות לאחר מתיחות, אני מפעילה עם הילדים חשיבה מטא-קוגניטיבית שבה הם יכולים לקבל כלים להתמודדות עם רגשות ועם מחשבות העולים מן ההתרחשויות. השאלות מתייחסות לאיסוף המידע ולארגונו, לניווט עצמי, לפתרון בעיות, ללמידת דרכי התמודדות ולחשיבה חיובית, כפי שפירטתי לעיל.

הרהורי סיכום-הערכה

בסיומה של השנה ניכרה התקדמות ביכולתם של הילדים לחשוב חשיבה מטא-קוגניטיבית. הדבר בא לידי ביטוי ביכולתם לתכנן למידה/פעילות ולהתארגן לקראתה וביכולתם להסיק מסקנות ולהפיק לקחים תוך כדי הלמידה ואחריה. היה שימוש של הילדים בחלק מכלי החשיבה הרחבה במשחק או בפעילות לימודית. ילדי הגן יזמו פגישה עם הגננת לצורך בניית רוטנית חשיבה אישית כדי להתמודד עם קושי. כמו כן ניכר שיפור באקלים המיטבי עקב השימוש ביומן לפתרון בעיות חברתיות ובשיחות לפתרון הבעיות שבין הילדים בזמן של קושי חברתי.

תחנה אחרונה אך לא סופית...

התהליכים והשינויים המתרחשים בגן בעקבות תהליכי פיתוח החשיבה מדהימים. ההורים מבקשים להיות שותפים לתהליכים הנעשים בגן וכן לנסות ליישם תהליכים אלו גם בבית. לא פעם, גם לאחר כמה שנים, הורים מדווחים כי הכלים החשיבתיים שהילד רכש במהלך לימודיו בגן מלווים אותו גם בהתמודדויותיו בבית הספר ובחיים בכלל. המודעות העצמית הנרכשת בעקבות התהליכים החשיבתיים שהילדים עוברים משמעותית וחשובה. אשמח להמשיך ולהפעיל תכנית זאת, כיוון אני רואה את הרווח האישי המשמעותי והחשוב של כל ילד החווה תהליכים אלו.

להלן מכתב מהורים לדוגמה:

היינו מודים לך באופן מיוחד על התהליכים האישיים אותו עברנו
לענן בתחום פיתוח החשיבה. היו לנו מספר קליים הקלווים לאסגרת הבן
לברואו לו דתסכוכ ומוסר וצון דלתס פערס בחלק מפעילויות הבן. לאחר
לפסגילס מלונפת דך וכו בניתם כפי שאת מוכנה זאת ידועות חליבה
אילית: הוא קיבל כעס דעירס חלב באופן אישי ובתיווכך. כפי דרתמוצפ
עם מרבי דתסכוכ. דרתקפמות אלמס הייתה איטית אך מלמדותית. עפ
לדקראת סיום שנת דעלמופים כמעט לא נצפו מרבי דתסכוכ. אין ענן ספק
כי דכעס לרכל בלל תוך דעלמוול בחליבה דלמטא-קוגניטיבית יעוו אותו
ויסייעו לו גם בלנים דבאות. אם יציקך דכך. (אנן וואים לשם בבית בלל
מלמול בחלק מן דכעס ואם מביים את בן דלמלפחה דעבורי יחפ אותו את
דחתדכים דלמלמוים דכך.)

(מתוך יולן חליבה דפתרון בעיות חברתיות)

"ואהבת לרעך כלפיך"

1

שמואל-אורי רצה לשחק עם המטוס
שאתו שיחק בבוקר ושנמצא אצל שלו.

2

לשלו היו 2 מטוסים והוא הסכים לתת
לשמואל-אורי את המטוס החום.

3

אך שמואל-אורי לא רצה את המטוס
החום אלא את המטוס הירוק.

4

שלו חשב על פתרון לבעיה, והחליט
לתת לשמואל-אורי את המטוס הירוק.

5

בזכות הוויתור שניהם ניגשו בשמחה
לשחק בצוותא במרכז הקוביות.

לוותר ולחשוב כיצד אפשר לשחק בשיתוף
פעולה זו גם דרך לפתרון בעיות.

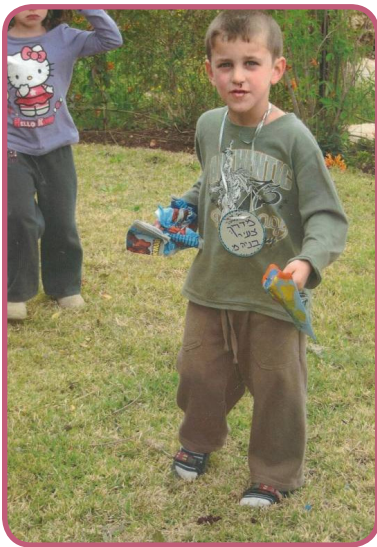
היזמה: מדריך יולים צעיר

הגן הממ"ד "יהודה", הושעיה
הגנת המשלימה: עליזה פרידמן
גנת האם: מזל זגיר
המפקחת: מזל גורי

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יחזקו את ביטחונם העצמי.
- ★ הילדים יתנסו במגוון רחב של מיומנויות הנדרשות בתכנון הטיול ובביצועו.
- ★ הילדים יתנסו בהנהגה.

תחנה ראשונה

הגן שלנו נמצא בסביבה אקולוגית מרהיבה ביופייה ובעושרה. על כן הטיולים הם חלק בלתי נפרד מחיי הילדים ומסדר היום בגן. מתחילת השנה אני מטיילת עם הילדים בתוך הושעיה ובשבילים העוטפים אותה. אנו לומדים להתבונן, לעקוב, לצפות וכמובן להתרגש עם כל שינוי וגילוי חדש לאורך תקופות השנה ומה שהם מזמנים. הילדים וגם הצוות ממתינים בשמחה לטיולים.

במשך הזמן למדו הילדים לזהות ולהכיר את הדרכים אל מקומות מסוימים ומהם, וביקשו להוביל בלי שאתערב. התרגשתי מאוד וחשבתי שכדאי לשדרג את אופי הטיול ואת מטרותיו, דהיינו, מלבד התבוננות במעשה הבריאה, לפתח אצל הילדים מיומנויות של תכנון, הנהגה וביצוע.

כבוגרת בית ספר פתוח הבאתי את ההצעה לילדים וערכנו הצבעה כיצד לנהל את המיזם שצמח לו כך בחינניות. החלטנו שעורכים הגרלה שבוע מראש והילד שיעלה בגורל הוא יהיה המדריך.

כיצד אני מתכננת להדרכה? אני נפגשת עם הילד להכנה. אנחנו יוצאים לשטח ומתכננים את הטיול: אנחנו מסרטטים מפה המורה את הכיוון וכך מכירים את שמות הכיוונים ימינה, שמאלה, ישר וכו'. הילד חושב על הסברים ועל דגשים שירצה לספר לחבריו במהלך הטיול. לדוגמה: ליד מה נעצור? מה נספר בדרך? היכן נקודת הסיום?

ביום ההדרכה הילד מכין לעצמו מדליון שכתוב עליו "מדריך צעיר", ותולה אותו על חזהו. הוא עומד לפני כל ילדי הגן ומציג את המסלול בעזרת המפה שהכין, וקדימה היי!

הרהורי סיכום

מצאתי שהיזמה "מדריך טיולים צעיר" היא דרך מעצימה ומחזקת המשמשת כלי מצוין לטיפול הילדים בהתאם לצורכיהם. כל ילד הדריך בהתאם ליכולתו, להתפתחותו ולרצונו. התכנון והביצוע היו כרוכים במיומנויות רבות ומגוונות וההתמודדות וההצלחה מחזקות את ביטחונם ואת תחושת היכולת שלהם ומבליטות את כישורם ואת ייחודם מול שאר ילדי הגן.

תגובות ההורים נלהבות: יפעת, אימא של איתי, סיפרה שאיתי תלה את המדליון מעל המיטה וסיפר לכל מי שרצה לשמוע שהוא מדריך.

אני מודה לקב"ה בכל פעם על הבריאה הנפלאה.

הגן הממ"ד "ייתב", אפרת
מנהלת הגן: חני ברוק
המפקחת: ציונה בן חמו

היזכה: "ניפוי וניצוי בדגש על חרמ"ש"

מטרות הפעילות

- ★ הילדים ימופו בהתאם לתכנית חרמ"ש.
- ★ הילדים יקודמו בהתאם ליכולותיהם ולכישוריהם.
- ★ הילדים יקודמו בשיתוף של צוות הגן וההורים.

תחנה ראשונה

מאחר שקידום ילדים הוא אחת המשימות החשובות של הגננת, אני מנסה בשנים האחרונות לייעל את מיפוי ילדי הגן כדי לקדם אותם בדרך הטובה ביותר. להלן אציב את הדרך המיטבית שמצאתי לאחר ניסיונות רבים. חשוב לציין שלגננו צמוד גן נוסף, לילדים בעלי צרכים מיוחדים. במשך כל השנה אנו יוזמות פעילויות שונות המשלבות את הילדים בשני הגנים. העבודה כגננת שילוב והחשיפה שלי לעבודה עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים שיפרה את יכולתי להתמקד בנקודות החשובות בקידום ילדי הגן.

יוצאים לדרך

- ★ כשבועיים לפני פתיחת הלימודים אני שולחת מכתב הזמנה אישי לכל ילד. אל המכתב מצורף דף להורים שבו הם מתבקשים לספר על ילדיהם ולשלוח את הסיפור לדוא"ל של הגן. ההורים שמחים על ההזדמנות לספר על ילדם ומוסיפים מידע חשוב הקשור לילד, למצב המשפחתי או כל דבר אחר. המידע הראשוני הזה נשמר אצלי ומשמש אותי מאוחר יותר בעבודה עם הילדים.
 - ★ ביום הראשון של השנה או במפגש הפתיחה ההורים מקבלים מעטפה ובתוכה -
 - ★ דף ובו מידע כללי על הגן;
 - ★ דף של פרטי הילדים - למילוי על ידי ההורים;
 - ★ דף ובו שאלות כלליות על הילד(מצ"ב) - למילוי על ידי ההורים.
- ההורים ממלאים את השאלונים וכבר יש לי מידע ראשוני ועדכני על הילדים מההורים.
- בקריאה נכונה של המידע הנכתב על ידי ההורים אפשר לגלות את נקודות החוזק של הילדים ואת המוקדים לחיזוקם כפי שההורים רואים אותם. בדרך כלל ההורים מכירים את הילדים טוב מכולם.**

- ★ בתחילת השנה אני מכינה קלסר גדול עם חוצצים. לכל ילד ניתן שמרדף ועליו מדבקה עם שמו המלא של הילד ותאריך הלידה שלו. בתוך השמרדף אני מכניסה מרגע זה כל מידע שיש לי על הילד: המידע מההורים, תצפיות, מכתבים, דוחות שנמסרו לי על ידי ההורים או מגננת השילוב ועוד.
- ★ המעקב לאיסוף הנתונים נעשה לאורך השנה; זהו מעקב תוך כדי עבודה פרטנית, קבוצתית ואישית עם הילדים, בקולקטיב, במשחק החופשי, בגן ובחצר, הכולל -
- ★ תצפיות על הילדים;
- ★ בדיקת מושגים ומיומנויות יסוד;
- ★ בדיקת מיומנויות חברתיות, כישורי חיים, מידת ההשתתפות, הצורך בתיווך;
- ★ מפגש אישי עם הילדים המתועד בפנקסים מיוחדים.
- ★ לאחר איסוף הנתונים אני מציינת את נקודות החוזק ואת המוקדים לחיזוק של כל ילד והמלצות לעבודה בהמשך לחיזוק ולהעצמה, ומזמינה את ההורים למפגשים אישיים.
- ★ במפגש האישי עם ההורים אני מבקשת מהם לספר לי על ילדם: מה הוא אוהב לעשות, ממה הוא נהנה. אף שהם כתבו על כך בדף שנשלח בתחילת השנה, לפעמים נוסף בשיחה בעל-פה מידע שלא צוין בכתב. במפגש אני מדווחת על נקודות החוזק ועל המוקדים ועל הפעולות לחיזוק, לשיפור ולהעצמה. בדרך זאת אנו נעשים שותפים לעבודה עם הילד, לקידומו ולחיזוקו.
- ★ בנוסף, כדי ששאר חברי הצוות יוכלו להיות שותפים לעבודה, אני ממפה את כל קבוצת הילדים לטבלאות מיפוי מתומצתות ביותר ובכך ממקדת את הפרטים החשובים על כל ילד. דרך טבלת המיפוי אני עוקבת אחר תפקוד הילד ואחר קצב התקדמותו. אני מעדכנת את הטבלה כל כמה חודשים ומגלה אם חל שינוי בנקודות החוזק והחיזוק. לדוגמה:

שם הילד/ה	ת' הלידה	זכאי לעלות לכיתה א'	השתתפות במפגש	בעל קשיי קשב וריכוז	תכנית ההתערבות	טיפול מיוחדים	נקודות נוספות לחיזוק	אחר	מעבר לבית ספר
ברכה כהן	24/3/06	+	+	+	- זקוקה לגבולות. - נעזרת ב"תרפלט" (חומר פלסטי גמיש) בזמן המפגש. - משפרת את התנהגותה בעזרת תגמול של פרסים ומדבקות. - מקבלת אתגרי חשיבה ומשימות.	- נשלחה לטיפול עקב תחושתיות יתר. - בעיות בשמיעה בגלל מים באוזניים.	- להתמיד בתפקיד שקיבלה. - לשתף את ההורים. - לעודד את השתתפותה במפגשים.	- תחושתיות היתר גורמת למריבות עם ילדים בגן. - מכניסה כל הזמן חפצים לפה. - לעיסת מסטיק עוזרת לפעמים.	- עולה לביה"ס. - יודעת לקרוא.

דף לעבודה במפגש עם ההורים (דוגמה)

שם הילד: _____ תאריך הלידה: _____

חרמ"ש/נתונים	נקודות חוזק	קשיים	מוקד לחיזוק	פעולות לחיזוק/ לקידום
חברתי	מתעניין במשחקי החברים	משחק תמיד לבד	עידוד ליצירת קשרים חברתיים	- הזמנת חברים אחה"צ - הטלת משימות משותפות עם חברים
רגשי (התנהגותי)				
פוטורי (מוטוריקה עדינה, גסה)				
שכלי				

דיווח ההורים

נקודות חוזק: _____
 נקודות לחיזוק: _____
 בקשות, רעיונות: _____
 סיכום: _____

הרהורי סיכום

את טבלת המיפוי עשיתי לאחר שהרגשתי שהנתונים רבים ואני צריכה לזכור הרבה פרטים. בכל שנה אני משכללת ומייעלת את הטבלאות בהתאם לצורכי הגן, הילדים והעבודה בגן. הזמן הנדרש למיפוי הוא רב, אך מאחר שהמטרה היא כה חשובה אני משקיעה ומרגישה שאני עושה את עבודתי נאמנה.

היצגה: הבריאות בעיני חז"ל

הגנים המס"ד בגבעת זאב
הגננות: לאה כהן טראב, נעמי אואלד,
שפרה בר אשר ונעמי דבאח
המפקחת: ציונה בן-חמו

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו את נושא הבריאות מהפן התורני.
- ★ הילדים יפעילו כישורים אמנותיים בהכנת כרזה עם הוריהם.

תחנה ראשונה

הנושא "אורח חיים בריא ופעיל" נבחר כנושא השנתי בשנת הלימודים התשע"ב. כגננות בגני חס"ד חיפשנו ומצאנו את החיבור למקורותינו וקראנו לו "הבריאות בעיני חז"ל". לקראת שבוע החס"ד החלטנו ליצור תערוכה של מאמרי חז"ל המבוטאים ביצירה משותפת של ההורים והילדים. התערוכה הייתה פתוחה בשבוע החס"ד לנציגי השלטון המקומי, למפקחת ולהורים.

יוצאים לדרך

כל אחד מילדי הגן קיבל לביתו מעטפה ובה הנחיות וגיליון לבן ליצירה. ההורים והילדים התבקשו לעבוד יחדיו ולמצוא מאמר חז"ל או ציטוט תורני אחר הקשור לבריאות, לשמירה על איכות הסביבה, לפעילות גופנית ועוד. את המאמר או את הציטוט היה עליהם להציג על גבי הגיליון באחת מאופנויות ההבעה באמנות, בחומרים שיבחרו.

לפניכם חלק מהתוצרים הנאים:

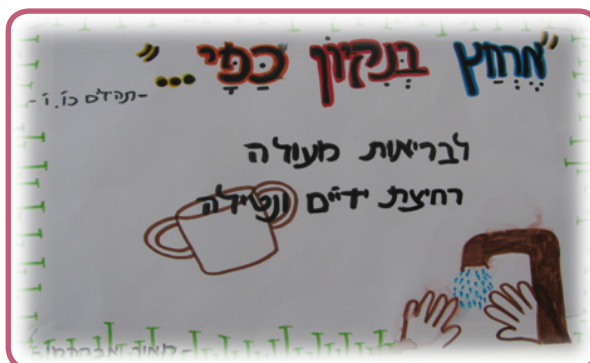
מאמרים העוסקים בבריאות הגוף והנפש

מאמרים העוסקים באורח חיים בריא

מאמרים העוסקים במצוות אנשים מלומדה

הגנים הממ"ד "דקלים" ו"סנונית", ניצן, "חוף אשקלון"
הגנת המשלימה: ריקי צפירה
השותפות לעשייה: חוה רחמין, חנה אדם,
אורית כהן ויפה בוסקילה

היזמה: "חתונת יעקב"

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יחוו את סיפור התורה.
- ★ הילדים יפתחו כישורים שונים במהלך ההכנות לחתונה: אוריינות, יצירתיות וספירה.
- ★ הילדים ירכשו ידע על החתונות בעבר ובהווה תוך כדי העשייה.

תחנה ראשונה

אני עובדת כגננת משלימה בשני גנים, והנושא שאני מתמקדת בו הוא סיפורי התורה. אני מספרת את סיפורי התורה בצורה חווייתית מאוד הכוללת המחזות, שירה, יצירה באופנים שונים, פעילות אוריינית, טיול בטבע (לדוגמה, לראות באר). אנו לומדים מושגים מתוך הסיפור (לדוגמה, ההבדל בין בור לבאר, למה הגמל נקרא "ספינת המדבר"). ההורים אף הם שותפים פעילים בחוויה (לדוגמה, עשינו עמם מסע לארץ כנען). בכל סיפור תורה אני מחפשת ערכים של אהבת התורה, האדם, הקב"ה וארץ ישראל.

רציתי לבחור סיפור אחד שנחווה בשיתוף ההורים. אמות המידה של בחירת הסיפור היו סיפור שאפשר להמחיש עם כל ילדי הגן ושיש בו מסרים שיועברו באמצעות החוויה. בחרתי בסיפור החתונה של יעקב, שיש בו מסר של חסד - ותרנות, רצון לא לפגוע באחר - וכן מסר של חשיבות הקשר המשפחתי וכמובן מסר של שמחה.

יוצאים לדרך

שיתפתי את הצוות של שני הגנים, והם אכן היו מעורבים בפעילות מתחילת התהליך ועד סופו. הילדים וההורים אף הם שותפו בסוד האירוע. הייתה התרגשות גדולה מאוד מצד הילדים, וההורים התעניינו כל העת מתי כבר תהיה החתונה.

ההכנות

- ★ הכנו שירון, ובו כתבנו את השירים שלמדנו ושרנו תוך כדי הסיפור. הילדים ציירו, איירו וכתבו בשירון.
- ★ הזמנו את האורחים: ילדי "גן אורית", ראש המועצה וסגניתו, רכזת הגנים ומנהל אתר הקרווילות. הילדים כתבו את ההזמנות ואיירו אותן בכתב ידם.
- ★ הגן לבש חג כשבוע לפני הפעילות. הנושא המרכזי בגן היה "שמחות". ההורים הביאו את תמונות חתונתם. הגן היה מקושט ביצירות של הילדים בתחום סיפורי התורה.
- ★ הכנו את הכתובה. הילדים הציעו לכתוב בה מה החתן צריך להתחייב לעשות לכבוד הכלה.
- ★ הילדים הכינו מבעוד מועד את האבזרים שימששו בפעילות זו: סינרים למלצרים, פפיונים לתזמורת, חופה עם המוטות, טבעות, כיבוד ותיבה למתנות.
- ★ הילדים הביאו מהבית מתנות לחתונה וכן תלבושות לכלות ולאמהות.

מהלך הפעילות

לפני שההורים הגיעו לבשו הכלות שיהיו ללא ולרחל אמותינו שמלות כלה והחתנים שהציגו את יעקב לבשו חליפה ועניבה. השומרים לבשו אפוד וכלי מגן. הילדים מ"גן אורית", שהיו האורחים, לבשו בגדים חגיגיים. התחלנו את הפעילות בשירי חתונות עד שכל האורחים והמוזמנים הגיעו מ"חרן", דהיינו מ"גן אורית".

החתונה נערכה בצורה מכובדת, כמו בימים ההם וגם כמו בזמן הזה. נציגי המועצה החזיקו את החופה. ראש המועצה דרש דרשה והביא המחאה כמתנה לחתונה. רב הגן ערך את הקידושין ואמר דברי תורה. החתנים נתנו טבעות לכלות וגם את הכתובה. היה שמח ומרגש. הילדים וההורים רקדו ושרו מסביב לחופה. בסיום החתונה נכנסנו לאוהל לסעוד את סעודת המצווה. התזמורת ניגנה, והמלצרים, ילדי הגן, עברו עם מגשים לחלק שתייה ואוכל כיד המלך.

המכתב שהיה מצורף
להמחאה מראש המועצה

תחנה אחרונה אך לא סופית

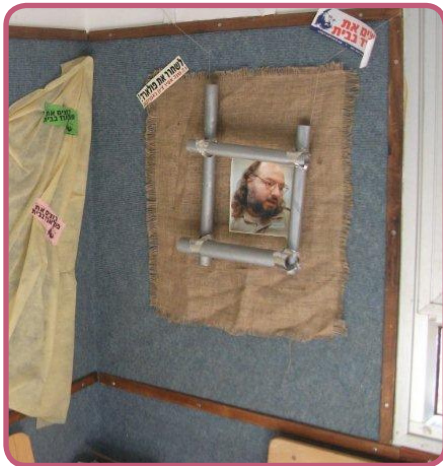
הילדים שחווים בגן את סיפורי התורה סחפו את הוריהם להתרגשות הרבה וביקשו שניזום עוד מסיבות כאלה שגורמות לסיפורי התורה לקרום עור וגידים.

היזגיה: קשר עם יהונתן פולארד

הגן הממ"ד "צבעוני", בית אל
הגננת: לבנה דריהם
הסייעת: ג'נט ישראל
המפקחת: בקי פינסקי

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יכירו את מסירותו של יהונתן למען עם ישראל.
- ★ הילדים יעקבו אחר פעילויות הנעשות למען יהונתן.
- ★ הילדים יכירו את ערכה של מצוות "פדיון שבויים".
- ★ הילדים יכירו את הערך "כל ישראל ערבים זה בזה".

תחנה ראשונה

שאלתי את הילדים בגן מה הם היו רוצים שנעשה לקראת סוף השנה. ילד אחד ביקש שנזמין אורח. חיפשתי אורח שיהיה דמות משמעותית עבור הילדים והצעתי את יהונתן פולארד. סיפרתי לילדים שהוא לא יכול להגיע כעת כי הוא בבית האסורים. הצעתי שנלמד עליו, ובע"ה נקווה שהוא יוכל להגיע לבקרנו.

יוצאים לדרך

יצרנו בגן פינה עבור יהונתן פולארד. הפינה כללה את הפריטים האלה:

- ★ תצלום של פולארד מאחורי סורגים
- ★ "סטיקרים" העוסקים ביהונתן פולארד
- ★ תפילות שחוברו למענו
- ★ חולצות של הפעילים למענו.

הפעילות למען פולארד מצאה את מקומה גם במהלך היום הגן. בבוקר אמרנו מזמור תהלים לשחרורו המהיר ולרפואתו, ומדי יום גם אמרנו את התפילה שחוברה למענו. אנו גם משוחחים על הניסיונות השונים לפדותו מהשבוי ומזכירים גם את אשתו אסתר הפועלת רבות למענו. בחצר שתלנו גפן וקראנו לה "הגפן של יהונתן". במכתב שכתבנו לו הזמנו אותו להתארח בסוכת הגפן שלו.

הילדים ציירו ציורים וכתבו ברכות, ותרגמנו את הברכות לאנגלית ושלחנו לו את הציורים.

להלן לקט מתוך מה שכתבו הילדים:

- ★ האם אתה עצוב בכלא? האם היה קשה לך להיפרד מהבית?
- ★ תהיה בריא ותחזור לארץ-ישראל.
- ★ תבוא לבקר אותנו.
- ★ אני מקווה שתצא מהר מבית הסוהר.
- ★ אם אתה עושה מצווה בכלא, תספר לי בבקשה כי אני רוצה לדעת.
- ★ אני מאחלת לך שהקב"ה יציל אותך ויוציא אותך מבית סוהר. בעזרת ה' תחזור הביתה.

תחנה אחרונה אך לא סופית

בשנה הבאה בע"ה אני רוצה להוסיף לפינה המוקדשת ליהונתן פולארד פריטים אלו:

- ★ קטעים מהעיתונות או מהאינטרנט העוסקים בניסיונות לשחרורו
- ★ הציורים שהילדים ציירו
- ★ פרסומים על הפגנות שנערכות לשחרורו
- ★ קופת צדקה המיועדת לאסוף תרומות לעמותה הפועלת בעניינו.

היז'ה: "עשה תפילתך תחנונים"

הגן הממ"ד "ראשית", ירושלים
הגננת: אמיצה כוכבי
הסייעת: מירב כהן
המפקחת: תמר צדקיהו

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יראו בתפילה חוויה משמחת.
- ★ הילדים יכירו תפילות שונות מלבד תפילת הבוקר.
- ★ הילדים ייחשפו לרב-תרבותיות בפיוטים ובמנגינות התפילה.
- ★ הילדים יחברו תפילה אישית.

תחנה ראשונה

לפני כארבע שנים, כשהייתי בשנת שבתון, הזמינו אותי לעבוד בבית ספר. ראיתי את התפילה וכאב לי לראות שהיא נאמרת "כמצוות אנשים מלומדה". כשחזרתי לגן שלי ראיתי שהתפילה בגן לוקה באותה בעיה והחלטתי לעשות שינוי. באותו זמן עברתי השתלמות במוזיקה ותפילה של אלה בירנבאום, והיא הכינה דיסק של שירי תפילה בשני קולות. חשבתי על התבנית של התפילה בשילוב הדיסק, ובשנים האחרונות אני בונה אותה תוך שילוב בין הישן והמוכר לבין "אל תעשה תפילתך קבע...".

יוצאים לדרך

★ ההכנות לתפילה

במשך היום, בהזדמנויות שונות שנקרות בגן, אנו לומדים הלכות הקשורות להכנה לתפילה ולתפילה עצמה. לדוגמה, אם כעסתי על ילד לפני התפילה, אני מלמדת את ההלכה שאין אדם מתפלל מתוך כעס או עצבות ושרה עם הילדים שיר כדי להירגע.

לפני התפילה הילדים הולכים לשירותים ונוטלים ידיים. אנחנו שרים שירים שמכניסים אותנו לאווירת התפילה. את השירים בוחרת תורנית שירה מתוך קלסר של שירי קודש, שהילדים הציגו ועיטרו. לאחר מכן אני מזמינה את החזן. אנו משווים את החזן לאהרן הכהן, והוא מדליק מנורה יפה (שקנו ההורים)

התלויה מעל ארון הקודש, כמו שהיו הכוהנים עושים בבית המקדש. אני מסבירה לילדים שתפקיד הכוהן היה לחנך וללמד וגם הילד שנבחר לחזן הוא ילד שאנו רוצים ללמוד ממנו הנהגות טובות. הילדים מציינים התנהגויות טובות שראוי שנלמד מאותו ילד, ואני רושמת את מה שהילדים אמרו ושולחת להורים. אני משבחת גם את החזן וגם את הילד שציין את התכונות הטובות של החזן.

בהמשך הילדים תורמים כסף לקופת צדקה מכובדת ויפה. מצוות הצדקה הפכה לחלק מהווי התפילה, והילדים למדו פסוקים מתאימים בשבח מצווה זו. הם אומרים כמה פסוקים מלווים בתנועות ידיים, כגון "לא תאמץ את לבבך", "לא תקפוץ את ירך מאחריך האביון" ועוד.

לפני התפילה שרים "האזינה ה' תפילתי ואל תתעלם מתחינתי", ואחר כך שומעים שיר בדיסק או שרים שיר ומלווים אותו בתנועות.

אנו מנצלים את ברכת הציצית לספירת מספר הילדים שהביאו ציצית. מאחר שנהוג לא לספור בני אדם, אנו סופרים ב-א"ב. במשך הזמן הילדים לומדים לשלוט בגימטרייה באופן מרשים. כאשר יש ילדים עם ציצית, כל הילדים זוכים ב"ממתק ציצית" (צימוקים או שקדים).

דבר המבטא את הרעיון של ערבות הדדית.

★ מהלך התפילה

התפילה נבנית בנדבכים לאורך השנה. במשך השנה הילדים לומדים כשמונה מנגינות בנוסחים שונים ל"אדון עולם". לחלק מהתפילות אנו ממציאים ריקודים, ולחלק מהן אנו ממציאים תנועות שתסברנה את המילים.

את "מודה אני לפניך" אנו שרים בליווי הדיסק של אלה, לפעמים אפילו בשני קולות. ב"אלוקיי נשמה" אנו שומעים את המנגינה של "עלמה" והילדים מחברים בעצמם תנועות. ל"קריאת שמע" הכנו צמיד מיוחד ליד ימין כדי לציין שיד זו משמשת לכיסוי העיניים ב"שמע ישראל". יש הרבה עניין בעצימת העיניים המסייעת לכל ילד להיות מרוכז בעצמו. ל"אדון עולם" הילדים לומדים בכל חודש מנגינה אחרת, והילד שיש לו יום הולדת יכול לבחור את המנגינה שהוא מעדיף.

בסוף התפילה יש רגע של שקט שאנו מייחדים לתפילה אישית. בשלב זה מוסיפים גם תפילה לרפואה שלמה. כל ילד שרוצה אומר את השם ולמה מתפללים לרפואתו.

★ התפילה באירועים מיוחדים

בתקופות החגים אנו שרים את "אדון עולם" במנגינות קלאסיות של החג; למשל: בחנוכה אנו שרים אותו

במנגינה של "סביבון סוב סוב סוב". בחודשים כסלו ואדר אנו מוסיפים את "על הנסים" בצורה חווייתית, ובחודש אייר את התפילה לשלום המדינה, ושירת "התקווה" עם דגל מתנוסס הופכת לחלק מהתפילה. אנו חוגגים עם ההורים ועם גנים נוספים את חג הסיגד (סיגד מלשון סגידה). הילדים מתלבשים באל-בד לבן מעוטר בעיטורים אופייניים ומחזיקים בידיהם מטריות ועולים על גבעה, כמו שהיה נהוג לעשות באתיופיה, ומתפללים את תפילת הבוקר. ההורים נחשפים בהזדמנויות שונות לתפילה שלנו, ואנו שומעים מהם את ההתרגשות למשמע התפילה.

★ שיתוף ההורים

את ימי ההולדת אנו חוגגים בדרך כלל בבוקר, כדי שההורים ישתתפו אתנו בתפילה. מסיבת חנוכה עם ההורים מתקיימת בבוקר, ואנו מזמינים את ההורים לתפילת שחרית חגיגית, וגם את מסיבת הסיום אנו חוגגים בתפילה. נסענו השנה לעיר העתיקה בבוקר, יחד עם ההורים, והתפללנו תפילת שחרית מיוחדת. התחלנו ב"קרדו" וסיימנו בכותל. במהלך ההליכה היו הצגות קצרות של הורים. לדוגמה: אבא אחד עמד בטור בטלית ואמר "אל נא רפא נא לה", והילדים אמרו את מי הוא מציג. אימא אחרת הציגה את חנה: היא התפללה ולא שמעו את קולה. אבא נוסף הציג את חוני המעגל. ליד המנורה שרנו את כל המנגינות שלמדנו על "אדון עולם" - מליטא, מתימן, מבולגריה ומחסידיות שונות. כל בית בשיר הושר במנגינה אחרת. ליד הכותל קיבל כל ילד בלון הליום וחיבר אליו את התפילה האישית שהוא כתב לפני כן. לאחר עצימת עיניים והתכוונות שלחנו את הבלונים לשמים ופינו מלא תפילה. היה מרגש מאוד.

תחנה אחרונה אך לא סופית

בסוף השנה קיבלו הילדים דיסק של שירי התפילה. כשהם עלו לבית הספר הם רצו להמשיך באותם השירים בהתלהבות שהיו רגילים אליה. המורות בבית ספר, שראו לפתע תפילה שונה מזו שהיו מורגלים לה, נדבקו בהתלהבותם וביקשו שאעביר להן השתלמות בנושא התפילה.

להלן שתי יזמות נוספות, ממוקדות יותר, הקשורות לתפילה ולטבע:

עליזה פרידמן,
גן הושעיה

היזמה:
"תפילה
בטבע"

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יתבוננו בעולם כדי לחזק את כוונת התפילה ואת האמונה בבורא עולם.
- ★ הילדים ידעו שאפשר לשבת, להלל ולברך את הקב"ה בכל מקום ובכל עת.
- ★ הילדים יחזקו ערכים כמו הכרת הטוב ושמירה על מעשה הבריאה.

תחנה ראשונה

החיבור בין תפילה לטבע, בין יפי הבריאה לצורך להודות לקב"ה, מתבקש ועולה באופן מובהק בקרב הילדים. חיבור זה בולט בקרב ילדים שסביבת חייהם היא מרחבים מרהיבים של נופי ארצנו. התפילה בטבע פותחת את שפתותינו לתפילה לבוראנו האחראי ליופי הסובב אותנו, מגבירה את אמונתנו ונותנת השראה לתפילותינו האישיות.

יוצאים לדרך

במהלך הטיול היומי שלנו באזור הגן עצרנו להתבונן ביופי. מתוך אותה התבוננות ופליאה שוחחנו על מה שראו עינינו והגענו יחד למסקנה של נוכחות הבורא בקרבנו. הילדים התפללו יחד, התפזרו והוסיפו גם תפילה אישית.

הייתה זו חוויה מרגשת לילדים בכלל ולאנשי הצוות בפרט לצפות ולראות את הסקרנות, את הפליאה ואת החיבור הראשוני הטבעי לתפילה ולבורא העולם.

היצה: "תפילת הגשם"

גן "גלבוע",
עין הנצי"ב

תחנה ראשונה

הילדים בגני שותפים בכמיהה לגשם ונהנים יחד אתי לשמעו, לראותו ולחוש אותו. אנו נהנים ביותר לראות את תוצאותיו - שלוליות ענק, המון ירוק - וכמובן לשמוע שהמפלים שוצפים וקוצפים ומזרימים מים רבים לכינרת.

יוצאים לדרך

בוקר אחד, כשמנגינת טיפות הגשם השתלבה בתפילתי, ידעתי שאני רוצה להודות לקב"ה על שפע גשמי הברכה. את רצוני זה הבעתי באוזני ילדי הגן ושאלתי אותם: איך נודה לקב"ה על השפע? האם אתם מכירים תפילות נוספות המודות לה? הילדים הזכירו את "ברוך רופא חולים", את "ברכת המזון" ואת ברכות "שהחיינו" ו"הגומל". לאחר מכן חיברנו לנו בשמחה תפילת תודה על שפע המשקעים שזכינו בהם:

ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם
הנותן לנו גשמי ברכה,
שתמשיך ותיתן לנו את הגשם
ואת המשקעים בשפע כל העונה.
שיתמלאו כל הבורות,
הכינרת והמאגרים.
שיצמחו בשדה כל הגרעינים,
התבואות והגידולים,
שיהיו לנו מים רבים לשתייה,
לרחצה ולכל השימושים.
כי אתה טוב ומטיב אותנו, עמך.
ברוך אתה ה' שומע תפילתנו.

גני מנח"י הממ"ד
המפקחות: תמר צדקיהו ואביגיל פרידמן

היזמה: "חמ"ד" של חופש"

מטרות הפעילות

- ★ הילדים יחושו שהגן הוא חלק משגרת חייהם גם בימות החופשה.
- ★ הילדים ישמרו על קשר עם הגננת ועם חבריהם בימות החופשה.

תחנה ראשונה

לגננת תפקיד חשוב מאוד במשך שנת הלימודים וגם בימי החופשה. הקשר עם הגננת בחופשה יכול להזכיר לילד את העולם הערכי של מערכת החינוך שממנו הוא בא ושהוא ישוב אליו בע"ה בסוף החופשה. ראש מינהל החינוך הדתי, הרב אברהם ליפשיץ, יחד עם צוותי הפיקוח, נערכו לביצוע התכנית החינוכית "חמ"ד של חופש". התכנית נועדה ליצור כמעין חוט מקשר בין שנת לימודים שעברה לבין זו שאחריה. במהלך החופשה נבנית קומה נוספת של "בית החינוך כמשפחה" על ידי שמירת הקשר עם הילד. ההתארגנות ל"חמ"ד של חופש" מעידה על המשך הקשר עם כל ילד וילדה בזמן החופשה, על ההתעניינות בהם ועל הרצון לדעת מה קורה לכל אחד מהם בתקופה זו.

יוצאים לדרך

מרבית ספרים מרבה חכמה

הגננת תעודד קריאת ספרים וביקור בספרייה העירונית (בהמשך לביקור בגן). אפשר להכין כרטיסיית ביקורים, וכל ביקור יזכה בחתימת הספרנית (בתיאום מראש). ילד שימלא כרטיסייה יקבל תעודת "הקורא המתמיד".

חברים טובים נהיה

כל ילד יקבל כמה מעטפות מבוללות, ועל גביהן מצוינים שם וכתובת של חברים מן הגן. במהלך החופשה יתבקשו הילדים לכתוב מכתב אישי, לספר על חוויות החופשה, לצייר ולשלוח לחבר.

בסופה של השנה יקבלו הילדים תיקייה שתכיל סיפור לכל שבוע מימות החופשה. יהיה זה סיפור חכמים מצולם או סיפור על פרשת השבוע. הילד ישתף את משפחתו בסיפור בשולחן שבת. בנוסף אפשר לצרף בתיקייה דפי משימה או ציור.

נכון ספר טלפונים מנוילן עם השמות והכתובות של ילדי הגן. בגנון יצורפו לספר תמונות, ובגן חובה יכתוב כל ילד את פרטיו בכתב ידו.

הגננת תעודד את ילדי הגן להיפגש ולארח זה את זה.

אירוח חבר מן הגן יירשם על גבי טבלה שתיתן לילדים מראש. הטבלה תישלח לגננת, והילד יקבל תעודת "מקיים מצוות הכנסת אורחים".

מוצע להכין שמונה מעטפות "הפתעה" שיקבל ההורה לקראת החופשה. בכל מעטפה תהיינה פעילויות לשבוע אחד. את המעטפה יוכל הילד לפתוח בתאריך שתאמר לו הגננת או ביום קבוע בשבוע. אפשר לצרף מכתב מהגננת להורים במעטפה הראשונה: